OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

Jonna Laine & Mari Taka-aho

KUNTOUTUSTARPEEN ARVIOINNIN JA AMMATILLISEEN KUNTOUTUKSEEN OHJAAMISEN KEHITTÄMISKOHTEET

Monialaisen yhteistyön merkitys ammatillisen kuntoutuksen väliinputoamisen ehkäisemisessä

KUNTOUTUSTARPEEN ARVIOINNIN JA AMMATILLISEEN KUNTOUTUKSEEN OHJAAMISEN KEHITTÄMISKOHTEET

Monialaisen yhteistyön merkitys ammatillisen kuntoutuksen väliinputoamisen ehkäisemisessä

Jonna Laine & Mari Taka-aho
Opinnäytetyö
Kevät 2023
Kuntoutuksen asiantuntijan
tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, Kuntoutuksen asiantuntija

---

Tekijät: Jonna Laine ja Mari Taka-aho
Opinnäytetyön nimi: Kuntoutustarpeen arvioinnin ja ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen kehittämiskohteet
Työn ohjaajat: Pirjo-Riitta Ylikauma & Harriet Tervonen
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2023 Sivumäärä: 62 + 5 liitettä

Osatyökykyisiä työhön haluavia ihmisiä on arvioitu Suomessa olevan noin 65000. Sanna Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa työikäisen väestön työllisyysastetta. Ammatillisella kuntoutuksella pyritään parantamaan ihmisten mahdollisuuksia päästä työelämään työkyvyn rajoitteet huomioiden. Kuntoutuksen palvelujärjestelmä on pirstaleinen ja kuntoutus on monitoimijaista, helposti katkeavaa ja asiakasta palvelusta toiseen siirtävää. Asiantuntijoiden osaamisella on suuri merkitys osatyökykyisten työkyvyn tukemisessa ja oikeisiin kuntoutuspalveluihin ohjaamisessa.

Tämän YAMK-opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitkä ovat ammatillisen kuntoutuksen monialaisen yhteistyön toimivuuden keskeisimmät tekijät ja mitä kehittämisehdotuksia yhteistyön edistämiseen nousee esille. Painopiste yhteistyön tekemisessä liittyi osatyökykyisten kuntoutustarpeen arviointiin ja ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisvaiheeseen. Opinnäytetyöllä haluttiin tuottaa tulevaisuudessa hyödynnettävää tietoa monialaisen yhteistyön onnistumisen tekijöistä ja siitä, mikä ennaltaehkäisee kuntoutujan jäämistä ammatillisen kuntoutusjärjestelmän ulkopuolelle.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena osatyökykyisten parissa työskentelevälle asiantuntijaverkostolle. Aineiston keruuta varten laadittiin mittari eli kyselylomake, jossa oli strukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Opinnäytetyön tutkimustulosten pohjalta toteutettiin kehittämistyö SWOT-analyysillä ja TOWS-matriisilla. TOWS-matriisiin yhdistettiin aiempia tutkimuksia, joiden avulla luotiin konkreettisia toimintaratkaisuja ja kehittämisajatuksia osatyökykyisten henkilöiden kuntoutustarpeen arviointiin ja ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamiseen. Kehittämisideat toimivat monialaisen yhteistyön työkyvyn arvioinnin tukena. Onnistuneeseen monialaiseen yhteistyön tarvittiin tutkimuksen mukaan kuntoutuksen oikea-aikaisuuden varmistamista, sujuvaa tiedonkulkua ja yhteydenpitoa, vastuunjaon määrittelyä, osaamista sekä kuntoutusprosessia tukeva palvelujärjestelmä. Monialaista yhteistyötä voisi kehittää tietojärjestelmien yhtenäistämisellä, prosessikuvauksilla ja palveluiden saatavuuden varmistamisella.

Tulosten ja johtopäätösten perusteella monialainen yhteistyö vaatii keskustelua, työnjaon selkeyttä, osaamisen jakamista ja yksinkertaisempaa palvelujärjestelmää. Tutkimuksellisen kehittämistyön voi toteuttaa jatkossa toisellekin osatyökykyisten parissa työskentelevälle kohderyhmälle. Jatkotutkimus on mahdollista toteuttaa osatyökyisille asiakkaille ja arvioida heidän näkemystään monialaisesta yhteistyöstä.

Asiasanat: työkyky, monialainen yhteistyö, ammatillinen kuntoutus, palvelujärjestelmä, osaaminen

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Social and Health Services, Rehabilitation Specialist

---

Authors: Jonna Laine & Mari Taka-aho
Title of thesis: Areas for improvement in the assessment of rehabilitation needs and referral to vocational rehabilitation
Supervisors: Pirjo-Riitta Ylikauma & Harriet Tervonen
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2023
Number of pages: 62 + 5 appendices

There are approximately 65000 people in Finland who are partially able to work. One of the government's goals has been to increase the employment rate. Vocational rehabilitation helps people to integrate to work-life by paying attention to the state of health. Vocational rehabilitation is arranged by multiple authoritatives in Finland and the service system has been criticized for its functionality. To support people with challenges in health and guide them toward work-life we need rehabilitation specialists.

The purpose of our thesis was to find out what are the main principles of the multidisciplinary vocational rehabilitation and to find out concrete proposals to improve multidisciplinary co-operation. The focus was on assessing the rehabilitation needs at the stage when the person who is partially able to work is applying to vocational rehabilitation. The purpose of the thesis was to produce information that can be used in successful multidisciplinary rehabilitation and to prevent incapacitated people falling out of support.

The study was carried out as a quantitative survey of a network of experts working with people with disabilities. To collect the data, an instrument, a questionnaire with structured and open-ended questions, was designed. Based on the results of the thesis, development work was carried out using a SWOT analysis and a TOWS matrix. The TOWS matrix combined previous research to create concrete solutions and development ideas for assessing the rehabilitation needs of people with partial disabilities and guiding them to vocational rehabilitation. Successful multidisciplinary cooperation required ensuring the timeliness of rehabilitation, smooth communication and communication flow, definition of responsibilities, skills and a service system supporting the rehabilitation process. Multidisciplinary cooperation could be developed through the harmonisation of information systems, process descriptions and ensuring access to services.

The results and conclusions suggest that multidisciplinary cooperation requires discussion, clarity in the division of labour, sharing of expertise and a simpler service system. The research and development work could be carried out in the future for another target group working with people with disabilities. A follow-up study could be carried out with clients with partial disabilities to assess their perception of multidisciplinary cooperation.

Keywords: ability to work, multidisciplinary cooperation, vocational rehabilitation, service system, competence

SISÄLLYS

1 JOHDANTO 7
2 YHTEISTYÖ TYÖKYVYN ARVIOINNIN JA AMMATILLISEEN KUNTOUTUKSEEN HAKEUTUMISEN EDISTÄMISESSÄ 8
2.1 Työkyvyn määritelmät ja arviointi 8
2.2 Ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmä 9
2.3 Monialainen yhteistyö 11
2.4 Ammattilaisten osaamistarpeet kuntoutuksen toimintakentällä 12
3 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET 14
4 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN 15
4.1 Opinnäytetyön prosessi 15
4.2 Kvantitatiivinen tutkimus tutkimusmenetelmänä 16
4.3 Tiedonhakustrategia 17
4.4 Tutkimuksen kohderyhmä 19
4.5 Aineiston kerääminen ja tiedonkeruuvälineen rakentaminen 20
4.6 Aineiston käsittely ja analysointi 22
5 TUTKIMUSTULOKSET 24
5.1 Kuntoutustarpeen arvioinnin edistävät ja estävät tekijät 24
5.2 Ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisen edistävät ja estävät tekijät 27
5.3 Avointen kysymysten tulokset 31
6 SWOT-ANALYYSI KEHITTÄMISEN VÄLINEENÄ 33
6.1 Kuntoutustarpeen arvioinnin vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhkat 33
6.2 Ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhkat 35
7 KUNTOUTUSTARPEEN ARVIOINNIN JA AMMATILLISEEN KUNTOUTUKSEEN OHJAAMISEN KEHITTÄMINEN 37
7.1 Osaamisen hyödyntäminen ammatillisessa kuntoutuksessa ja työkyvyn tukemisessa 38
7.2 Sisäisillä muutoksilla kohti parempaa yhteistyötä 39
7.3 Innovatiivisuus osana yhteistyön ja osaamisen kehittämistä 40
7.4 Kriisistrategioissa korostuu palvelujärjestelmä 41
8 JOHTOPÄÄTÖKSET 43

9 POHDINTA 46
9.1 Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin arviointi ja pohdinta 46
9.2 Tutkimuksellisen kehittämistyön eettisyys 49
9.3 Tutkimuksellisen kehittämistyön luotettavuus 51
9.4 Kehittämisajatukset ja jatkotutkimusaiheet 52
LÄHTEET 55
LIITTEET 63

1 JOHDANTO

Sanna Marinin hallituksen tavoitteena on saavuttaa 75 prosentin työllisyysaste ja tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että myös osatyökykyisillä on mahdollisuus tehdä työtä. On arvioitu, että Suomessa on 65000 töihin haluavaa osatyökykyistä ihmistä. Työkykyohjelma on osa hallituksen työllisyystoimien kokonaisuutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021.) Osatyökykyisellä on usein samanaikaisesti monen eri palvelun tarvetta. Kuntoutuspalvelujen suunnittelu ja toteutus edellyttävät monialaista yhteistyötä sekä selkeää palvelukokokonaisuuden koordinointia ja ohjaamista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 50–51.) Ammatillinen kuntoutus on yksi keino edistää osatyökykyisten ihmisten työllistymistä. Kuntoutus Suomessa on monitoimijaista, helposti katkeavaa ja asiakasta palvelusta toiseen siirtävää. Riski väliinputoamiselle on suuri. (Juvonen-Posti ym. 2022, 170.) Monialaisen yhteistyön tekeminen korostuu ammatilliseen kuntoutukseen ohjautumisessa ja hakeutumisessa, jotta hallituksen tavoite voisi olla realistinen.

Ammatillinen kuntoutus edistää sairaudesta, viasta tai vammasta kärsivän ihmisen pääsyä tai palaamista työelämään (Sosiaali- ja terveysministeriö). Opinnäytetyön aihe on valikoitunut tutkimuksen kohteeksi, sillä molemmat opinnäytetyön tekijät ovat oman työnsä kautta nähneet haasteita monialaisen yhteistyön tekemisessä sekä huomanneet osatyökykyisten työllistymisen edistämisen nousevan esille niin lainsäädännön uudistamisessa, hallituksen tavoitteissa kuin työllisyydenhoidon kehittämistoiminnassa. Kelan tuoreessa tutkimuksessa (Ukkola ym. 2022, 33–34) selviää, että ammatillisen kuntoutuksen prosessissa juuri hakeutumisvaihe vaatii eniten kehitettävää. Eläketurvakeskuksen tutkimus (Liukko & Kuuva 2015, 7–8) tuo esille osatyökykyisen henkilön kohtaamia haasteita yhteistyössä erityisesti asiakkuuden jakaantumisen ja tiedon kulun problematiikan kautta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ammatillisen kuntoutuksen monialaista yhteistyötä. Tutkimus tehdään kvantitatiivisena kyselytutkimuksena ja painopiste yhteistyön tekemisessä liittyy osatyökykyisten kuntoutustarpeen tunnistamiseen ja ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisvaiheeseen. Tavoitteena on selvittää, mitkä ovat ammatillisen kuntoutuksen monialaisen yhteistyön toimivuuden keskeisimmät tekijät ja mitä kehittämisehdotuksia yhteistyön edistämiseen nousee esille. Yhteistyön haasteiden ja kehittämisideoiden kautta halutaan saavuttaa tietoa, mikä ennaltaehkäisee kuntoutujan jäämistä ammatillisen kuntoutusjärjestelmän ulkopuolelle.

2 YHTEISTYÖ TYÖKYVYN ARVIOINNIN JA AMMATILLISEEN KUNTOUTUKSEEN HAKEUTUMISEN EDISTÄMISESSÄ

Tässä kappaleessa avataan opinnäytetyön näkökulmasta keskeisiä käsitteitä ja hyödynnetään aiempaa tutkimustietoa käsitteiden ymmärtämiseksi laajemmin. Tietoperustassa avataan työkykyä, siihen liittyviä määritelmiä sekä arviointia. Seuraavassa kappaleessa käsitellään ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmää Suomessa. Loppuun on koottu tietoa monialaisesta yhteistyöstä sekä osaamistarpeista kuntoutuksen toimintakentällä. Liitteisiin (LIITE 1) on koottu taulukko, josta selviää teoreettisessa viitekehyksessä tarkasteltuja tutkimuksia.

2.1 Työkyvyn määritelmät ja arviointi

Työkyky-käsitettä käytetään monin eri tavoin arjen kielessä, virallisissa yhteyksissä sekä tieteellisessä kirjallisuudessa. Yksinkertaisimmillaan työkyvyllä tarkoitetaan ihmisen kykyä tehdä työtä. Työkyvyn käsitettä on käsitelty Järvikosken ym. (2018) kirjassa, jossa esim. Ilmarinen (2006, 79–60) ja Heikkilä (1996) ovat avanneet työkyvyn dynaamista olemusta. Dynaaminen prosessi tarkoittaa työtä tekevän yksilön työssä ja toimintaympäristössä tapahtuvaa vuorovaikutusta samalla kun työelämä ja yhteiskunta muuttuvat. Dynaaminen prosessi kuvautuu läpi elämän kestävänä jatkumona. Esimerkiksi Vuokon ym. (Vuokko, Juvonen-Posti & Kaukiainen 2011) katsausartikkelissa on kuvattu osuvasti, miten työttömyys vaikuttaa ihmisen syrjäytymisvaaraan ja hyvinvointiin sekä painotettu ennaltaehkäisevän työn merkitystä.

Osatyökykyisellä voidaan yksinkertaisimmillaan tarkoittaa henkilöä, jonka työn tekemisen ja työllistymisen mahdollisuudet ovat terveydentilan, vamman tai sairauden vuoksi heikentyneet. Osatyökykyisyyteen saattaa liittyä myös sosiaaliset syyt. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.) Työttömyys näyttää olevan suurella osalla välivaihe työkykyisyyden ja työkyvyttömyyden välillä, vaikka on ilmeistä, että sairaudet ja heikentynyt toimintakyky saattaisivat edellyttää sekä aktiivisia hoito- ja kuntoutustoimia että sairausperusteisia toimeentuloetuuksia. (Oivo & Kerätär 2018, 26). Työkyvyn tukeminen vaatii ensisijaisesti terveydenhuollon palveluita ja lääkärin lähetettä työkykyä tukeviin palveluihin, mutta tutkimusten mukaan (Lappalainen ym. 2018, 2423) työttömyyden pitkittyessä asiakkaiden terveydenhoitopalveluiden käyttö vähenee ja samalla myös kuntoutukseen ohjautuminen. Yhtenä työkykyä edistävänä tekijänä on ammatillinen kuntoutus ja

työhönvalmennus, mikä nopeuttaa tutkimusten mukaan (Norén ym. 2015) siirtymistä sairaslomalta töihin. Kuntoutuksen uudistamiskomitea (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 4) on tuonut esille, että kuntoutus ei ole yksittäinen toimenpide, vaan prosessi, jossa tavoitteena on toiminta- ja/tai työkykyinen ihminen.

Sosiaali- ja terveysturvan raportissa (Järvikoski ym. 2018, 39–40, 42, 45, 64-65) on analysoitu työkykyä ja työkykymalleja tutkimuskirjallisuuden pohjalta. Kirjallisuushaun tuloksena on esitetty kahdeksan erilaista työkykykäsitystä tai -mallia, jotka eroavat toisistaan näkökulmiltaan tai painotuksiltaan. Tällä hetkellä Suomessa yleisimmin käytetty työkykymalli on Työterveyslaitoksessa kehitetty Työkykytalo (Ilmarinen ym. 2005; Ilmarinen 2006), jossa kuvataan työkykyä ja sen eri ulottuvuuksia talon eri kerrosten ja niiden ympäristön avulla. Talon katto kuvastaa työkykyä, jota kuvataan työn ja ihmisen voimavarojen välisenä tasapainona. Ihmisen voimavarat muodostavat kolme alinta kerrosta: ensimmäisessä kerroksessa ovat terveys ja toimintakyvyn kaikki osa-alueet, toisessa osaaminen ja ammatilliset valmiudet ja kolmanteen kerrokseen sijoittuvat asenteet, arvot ja motivaatio. Johtaminen, työyhteisö ja työolot ovat talon neljännessä kerroksessa. Työkyky on myös yhteydessä työpaikan ulkopuoliseen lähiympäristöön, johon kuuluvat perheen ja läheisten lisäksi erilaiset työpaikan tukiorganisaatiot, kuten työterveyshuolto ja työsuojelu. Yhteiskunta muodostaa työkyvyn makroympäristön. Työkykytalo toimii ja pysyy pystyssä, kun kaikki kerrokset tukevat toisiaan. Työ- ja toimintakyvyn arviointi kuuluu Vuokon ym. (Vuokko, Juvonen-Posti & Kaukiainen 2011) kirjoittaman katsauksen mukaan jokaiselle työikäiselle ihmiselle. Haasteena nähdään olevan osatyökykyisten pärjääminen nykyajan työelämässä terveys ja työkyky huomioiden (Saikku & Karjalainen 2012, 299).

2.2 Ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmä

Ammatillinen kuntoutus jakaantuu Suomen palvelujärjestelmässä kolmen eri tahon vastuulle. Työeläkelaitosten kautta ammatillista kuntoutusta järjestetään työntekijöille, joilla on todettu uhka työkyvyn ja terveyden heikkenemisessä lähivuosien aikana. Kelan ammatillisen kuntoutuksen piiriin ohjautuvat työikäiset, joiden kohdalla arvioidaan kuntoutuksen edistävän työkykyä ja työelämään pääsyä tai paluuta. (Mielonen 2020, 68; Sosiaaliturvaopas 2022.) Työtapaturma- ja ammattitautilain (Työtapaturma- ja ammattitautilaki 24.4.2015/459) perusteella tapaturma- ja liikennevakuutusyhtiöt toteuttavat ammatillista kuntoutusta palvelujärjestelmän kolmantena osapuolena. Suurimman osuuden ammatillisesta kuntoutuksesta järjestää työeläkelaitokset

työterveyshuollon kanssa yhteistyössä (Sosiaaliturvaopas 2022). TE-palveluilla ei ole vastuuta ammatillisen kuntoutuksen järjestämisestä, mutta TE-palvelut voivat täydentää ammatillista kuntoutusta omilla palveluillaan ja toimia ohjaavana tahona (Mielonen 2020, 68). Ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmän jokaiselle vastuutaholle on olemassa omat kriteerinsä myönteiselle kuntoutuspäätökselle. Ammatillinen kuntoutus voi olla mahdollista toteuttaa esimerkiksi Kelan toimesta, jos kriteerit työeläkelaitosten ammatilliseen kuntoutukseen eivät täyty. (Työeläke 2022.)

Jokaisella palvelutaholla on omanlaisena tavoitteet, pääsykriteerit ja sisältö ammatilliselle kuntoutukselle (Juvonen-Posti ym. 2022, 169). Työeläkelaitosten palveluvalikoimaan sisältyy työkokeilu, työhönvalmennus, uudelleenkoulutus ja avustusluontoinen elinkeinotuki. Kelalla on erikseen nuorille ja työikäisille suunnattua ammatillista kuntoutusta. Kelan ammatillisen kuntoutuksen vaihtoehtoihin kuuluu yhdeksän erilaista ammatillisen kuntoutuksen palvelua. Tapaturma- ja liikennevakuutuslain mukaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa puhutaan työ- ja ansiokykyyn liittyvästä kuntoutuksesta. Vaihtoehtoisina palveluina ovat kuntoutusselvittely, työ- ja koulutuskokeilu, työhönvalmennus, koulutus, yritystuki sekä erilaiset apuvälineitä tarjoavat palvelut, kuten työpaikan apuvälineet. (Posti-Juvonen ym. 2022, 177–180.)

Hakeutuminen ammatillisen kuntoutuksen piiriin on liitoksessa ihmisen elämäntilanteeseen ja työelämästatukseen. Kela (Ukkola ym. 2022) on tutkimuksessaan mukaillut Levesquen ja muiden (Levesque, Harris & Russell 2013, 4) terveydenhuoltoon hakeutumisen mallia ammatilliseen kuntoutukseen soveltuvaksi. Vaiheet hakeutumisessa ovat avun tunnistaminen ja ensikontaktin tekeminen, kuntoutustarpeen arviointi ja kuntoutussuunnitelma, hakeutuminen kuntoutukseen, kuntoutuspäätöksen tekeminen ja kuntoutuspalveluun osallistuminen. (Ukkola ym. 2022, 9.) Ensisijaista on lähteä arvioimaan toimintakykyä ja kuntoutustarvetta niin, että asiakas on itse tunnistanut kuntoutuksen tarpeen ja siitä saatavat mahdollisuudet (Salminen, Järvikoski & Härkäpää 2022, 20; Autti-Rämö, Mikkelsson & Lappalainen 2022, 57). Kela on eritellyt tutkimuksessaan hakeutumisvaiheen teemoiksi asiakkaan prosessin sujuvuuden, työnjaon selkeyden, yhteistyön toteutumisen, tiedon riittävyyden sekä palveluihin pääsyn. Tutkimuksen mukaan kuntoutukseen hakeutumisen suurimpana esteenä on resurssitilanne ja toimimattomin vaihe on kuntoutukseen hakeutuminen. (Ukkola ym. 2022, 14, 34.)

2.3 Monialainen yhteistyö

Moniammatillisesta ja monialaisesta yhteistyöstä on paljon tieteellistä kirjallisuutta ja monia eri määritelmiä. Isoherranen (2008, 34) kuvaa moniammatillista yhteistyötä sosiaali- ja terveysalalla asiakaslähtöisenä työskentelynä, jossa yhteisessä tiedonkäsittelyssä eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot kootaan yhteen ja vuorovaikutusprosessissa rakennetaan tapauskohtainen tavoite ja yhteinen käsitys asiakkaan tilanteesta, tarvittavista toimenpiteistä ja ongelmien ratkaisuista. Moniammatillisissa vuorovaikutustilanteissa on tärkeää, että ymmärtää eri ammattikuntien erilaiset näkökulmat. Moniammatillisuus voidaan nähdä erilaisten verkostojen yhteistoimintana, viranomaisten ja ammattilaisten keskinäisenä yhteistyönä tai organisaatioiden sisäisen tai ulkoisen yhteistyön muotoina. (Kekoni & Mönkkönen 2019.) Monialaisuus kuvaa monien toimijoiden, monien sektoreiden ja hallinnonalojen, monien tasojen tai monien ammattiryhmien välisiä rajoja ylittävää ja yhdistävää toimintaa (Saikku, Rajavaara & Seppälä 2017, 14).

Osatyökykyisten etuudet ja palvelut tulevat usealta taholta ilman kokonaisnäkemystä ja sen seurauksena riski väliinputoamiseen sekä etuuksien että palveluiden suhteen on suuri. Moniammatilliseen yhteistyöhön perustuvalla suunnitelmalla olisi mahdollista kohdentaa etuudet ja palvelut nykyistä paremmin. (Oivo & Kerätär 2018, 61.) Kuntoutuksen uudistamiskomitea (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017) pitää tärkeänä, että työikäisten kuntoutusta tarkastellaan monialaisena toimenpidekokonaisuutena, jossa ammattilaiset tekevät yhteistyötä. Tarkoituksena on, että henkilö, jolla on työ- ja toimintakyvyn tuen palvelutarvetta, saisi mahdollisimman oikea-aikaiset, sujuvat ja tarkoituksenmukaiset hoidon ja kuntoutuksen palvelut, joita henkilö tarvitsee työllistymisen, työhön paluun ja työssä jatkamisen tueksi (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 50-51). Esimerkiksi Saksassa on käynnissä RCT-tutkimus, jossa selvitetään vastuullisen asiakasohjauksen (case management) vaikuttavuutta ihmisillä, joilla on korkea riski jäädä työkyvyttömyyseläkkeelle. Tutkimuksen taustalla on huoli siitä, ettei monialainen yhteistyö ole riittävää monitoimijaisessa palvelujärjestelmässä. (Remus ym. 2022.)

Eläketurvakeskuksen teettämässä tutkimuksessa (2015) Liukko ja Kuuva tarkastelevat eri tahoilla työkyky- ja kuntoutusasioiden parissa työskentelevien toimivien ammattilaisten näkemyksiä siitä, minkälaisia ovat yhteistyön rajapinnat ja erityiset ongelmakohdat. Tutkimuksen keskeisenä johtopäätöksenä on, että työkykyongelmien hallinta ja kuntoutusprosessien toimivuus jatkuvasti muuttavassa toimintaympäristössä edellyttävät eri toimijoiden tiivistä integroitumista ja verkostomaista työotetta. (Liukko & Kuuva 2015, 85.) Erityisinä kehittämishaasteina tutkimuksessa

on mainittu tiedonkulku ja vastuunjako eri toimijoiden välillä. Ammattilaisten ja eri organisaatioiden välisessä yhteistyössä tärkeitä tekijöitä ovat arkisen vuorovaikutuksen ja yhteydenpidon sujuvuus sekä yhteinen kieli eli ymmärrys toisten toimijoiden mahdollisuuksista ja keinoista. (Liukko & Kuuva 2015, 89.) Haastatteluissa esiin nousseet kehittämisajatukset jakaantuivat muutamaan selkeään teemaan, joita olivat toimijoiden vastuunjakoon liittyvien prosessien joustavoittaminen, asiakkaiden rinnalla kulkevien tukihenkilöiden lisääminen, arkisen yhteydenpidon ja sitä helpottavien tietojärjestelmien kehittäminen, yhteistyöfoorumien ja vapaamuotoisen verkostoitumisen parempi organisoiminen sekä ammattilaisten koulutus ja tietotason parantaminen. (Liukko & Kuuva 2015, 68.) Myös työttömien terveyspalveluja kehittävässä tutkimuksessa (Lappalainen & Hakulinen 2018) on todettu, että työttömien terveyspalvelujen yhteistyöverkoston toiminta edellyttää moniammatillisen yhteistyön tiivistämistä sekä pysyviä toimintamalleja ja rakenteita. Saikun väitöskirjassa (Saikku 2018, 65) on huomattu, että yli sektorirajojen toteutettavan monialaisen yhteistyön haasteet ovat näkyvillä juuri terveydenhuollossa ja kuntoutuksessa verrattuna sosiaalitoimeen ja työvoimahallintoon.

Kaija Ray kirjoittaa kirjassa Ilmiöitä osatyökykyisyyden ympärillä: “Suomalainen palvelujärjestelmä näyttäytyy parhaimmillaan yhden diagnoosin, yhden statuksen, yhden järjestelmän osan, yhden hallintoviranomaisen tai yhden maksajan näkökulmasta. Väliinputoaminen tai päällekkäisyyksien tuottamat haasteet ovat riskinä kaikissa muissa vaihtoehdoissa, jolloin tarpeen mukaisia palveluita ei löydy, niihin vaadittavat kriteerit eivät täyty, aikaa on kulunut liikaa tai liian vähän tai maksavaa tahoa ei löydy.” (Ray 2021, 36.)

2.4 Ammattilaisten osaamistarpeet kuntoutuksen toimintakentällä

Tieto ja taito havaita työ- ja toimintakyvyn heikkenemisen merkit ja osaaminen ohjata ihminen oikeanlaisten palvelujen piiriin tulisi olla kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla. Moniammatillinen yhteistyö, konsultointikyky ja ihmisen toimintakyvyn ylläpitäminen kuntouttavalla ja toimintakykyä ylläpitävällä työotteella ovat tärkeitä kaikkien kuntoutusalan ammattilaisten osaamisia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 88.) Tutkimusten mukaan lisäkoulutusta kaivataan ammattilaisille työkyvyn ja kuntoutuksen osaamiseen liittyen (Liukko & Kuuva 2015, 84–85; Ukkola ym. 2022, 29, 33). Myös osaamisen jakaminen ammattilaisten kesken on puutteellista (Ukkola ym. 2022, 29).

Työssä tarvittava osaaminen eli kompetenssit sisältävät koulutuksessa, työssä ja muissa sosiaalisissa ympäristöissä kehittyneitä valmiuksia sekä persoonallisia ominaisuuksia. Kompetenssivaatimukset muuttuvat ajan kuluessa ja riippuvat tehtävien laadusta sekä toimintaympäristön vaatimuksista. Yleisiä, tehtävästä riippumattomia työelämävalmiuksia ovat esimerkiksi sosiaaliset taidot ja ongelmanratkaisutaidot. Substanssiosaaminen on tiettyyn ammattialaan liittyvää ydinosaamista. Lisäksi tarvitaan tiettyyn tehtävänkuvaan liittyvää osaamista. (Viitala 2021, 34.) Saikun väitöskirjan (Saikku 2018, 63) tulokset osoittavat, että ammatillista kuntoutusta tukevat työmenetelmät edellyttävät osaamisen kehittymistä kaikilta koordinoidusta yhteistyöstä vastaavilta jäseniltä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Metropolia ammattikorkeakoulu ovat tehneet kuntoutusalan osaamiskeskittymänä Kuntoutuksen tiekartta 2030-tulevaisuusskenaarion. Tulevaisuusskenaarion työskentelyn kautta koottiin kuntoutuksen tulevaisuuden toimintakentän osaamisvaatimuksia. Osaamisteemoina nousi esille vuorovaikutusosaaminen, toimintakyvyn ja -ympäristön arviointiosaaminen, teknologiaosaaminen, yhteistoimintaosaaminen, vaikuttavuus- ja tutkimusosaaminen ja tulevaisuusosaaminen. Työn tuloksissa oli mainittu erityisosaaminen ja kuntoutuksen kentällä erityisosaamisen katsotaan pitävän sisällään vahvan substanssiosaamisen. Osaamiseen sisältyy myös jatkuvan oppimisen malli. (Holvikivi ym. 2020, 3, 10–12, 17.)

3 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyö toteutetaan kvantitatiivisena kyselytutkimuksena asiantuntijaverkostolle, joka toimii erilaisissa työkykyä tukevissa palveluissa Pirkanmaan alueella. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää monialaisessa kuntoutusjärjestelmässä yhteistyön toteutumista osatyökykyisillä asiakkailla. Yhteistyön tekeminen on rajattu käsittelemään ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisen vaihetta ja kuntoutustarpeen tunnistamista. Tavoitteena on verrata kyselytutkimuksen tuloksia aiempiin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena on nostaa esille merkittävimpiä yhteistyöhön liittyviä tekijöitä. Monialaisen yhteistyön tutkimisella halutaan saavuttaa tietoa, mitkä ovat merkittävimmät tekijät, joilla voidaan ennaltaehkäistä osatyökyisten väliinputoamista palvelujärjestelmässä. Tutkimustulokset tuodaan esille kehittämisideoiden kautta ja tavoitteena on tuottaa tulevaisuudessa hyödynnettävää tietoa monialaisen yhteistyön onnistumisen tekijöistä.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimuskysymykset:

1. Mitkä ovat merkittävimmät tekijät monialaisen yhteistyön tekemisessä kuntoutustarpeen arvioinnissa?
2. Mitkä ovat merkittävimmät tekijät monialaisen yhteistyön tekemisessä ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisessa?
3. Mitä kehittämisideoita aineistosta nousee esille monialaiseen yhteistyöhön liittyen?

4 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksen toteuttaminen tässä opinnäytetyössä tapahtui kyselytutkimuksen keinoin. Tutkimus tehtiin määrällisenä tutkimuksena ja aineistonkeruuseen käytettiin Webropol-alustaa. Ennen kyselytutkimuksen toteuttamista perehdyttiin aiheesta tehtyihin aiempiin tutkimuksiin, jotta tutkittava ilmiö tarkentui tutkimuksen tekijöille (Valli 2018, 93). Kappaleessa ”Opinnäytetyön prosessi” on avattu tarkennetusti tutkimuksellisen kehittämistyön vaiheet tässä opinnäytetyössä. Osion muissa kappaleissa kerrotaan yleisesti kvantitatiivisesta tutkimuksesta, aineiston keruusta, analysoinnista ja tutkimustulosten kuvaamisesta. Osiossa on kuvattu tiedonhakustrategia, jolla tutkimuksen keskeiset käsitteet määriteltiin. Tiedonhaun tuloksia hyödynnettiin myös tutkimuksellisen kehittämistyön arvioinnissa. Taulukossa yksi (TAULUKKO 1) on kuvattu auki tutkimusasetelmaa.

TAULUKKO 1 Tutkimusasetelma

Kvantitatiivisen tutkimuksen ominaispiirteet	**Tutkimuksessa käytetyt tutkimusasetelmat**
Otantamenetelmä	Kokonaisotanta
Mitta-asteikko	Ordinaaliasteikko
Tutkimusasetelma	Poikittaistutkimus
Mittari	Likert, monivalinta- ja avoimet kysymykset
Analysointitapa	Sisällönanalyysi ja SWOT-analyysi

4.1 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyöprosessi on sisältänyt ideointi- ja suunnittelu-, toteutus- ja raportointivaiheen. Lopussa työhön liittyen tehtiin arviointivaihe. Ideointi ja suunnittelu aloitettiin syksyllä 2021 ja suunnittelua tehtiin kesän 2022 loppuun saakka. Opinnäytetyön aihe muodostettiin opinnäytetyön tekijöiden omista intresseistä, eikä työllä ollut toimeksiantajaa. Ideointi- ja suunnitteluvaiheessa punnittiin useita tutkimusmenetelmiä tutkimuksen toteuttamiseksi sekä muodostettiin teoreettinen perusta aiheelle. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kyselytutkimus, jolla ajateltiin kerättävän yleistettävää

tietoa opinnäytetyön aiheeseen liittyen suurelta joukolta. Kesäkuussa 2022 saatiin lupa toteuttaa kysely Vates-säätiön ylläpitämällä Pirkanmaan työllisyysverkoston teams-alustalla. Tiedonhaku aiemmista aihetta sivuavista tutkimuksista toteutettiin heinä-elokuussa 2022. Löydettyjen tutkimusten pohjalta suoritettiin aineiston operationalisointi. Operationalisoinnin jälkeen rakennettiin Webropol-kyselylomake syyskuussa 2022. Samanaikaisesti tutkimukselle tehtiin saatekirje.

Tutkimuksen toteutusvaihe oli käynnissä loka-marraskuussa 2022. Kyselylomake lähetettiin Pirkanmaan työllisyysverkostolle anonyyminä käyttölinkkinä ja vastausaikaa kyselylle oli kaksi viikkoa. Ensimmäisen viikon aikana vastauksia tuli vain muutamia ja verkostolle lähetettiin alkuperäisenä vastausaikana muistutusviesti. Vastausmäärän jäätyä pieneksi pidennettiin vastausaikaa viikolla. Vaikka vastausaikaa jatkettiin, havaittiin ettei lisäaika tuottanut riittävästi uusia vastauksia. Tämän perusteella vastausaika jätettiin kokonaisuudessaan kolmeen viikkoon. Raportointivaihe, eli aineiston tilastollinen analyysi ja sisällönanalyysi, suoritettiin kyselytutkimuksen vastausajan päätyttyä marraskuussa 2022. Koska lopullinen otos jäi hyvin pieneksi, suoritettiin aineiston tilastollinen analysointi aiemmasta suunnitelmasta poikkeavalla tavalla. Strukturoidut kysymykset käsiteltiin vastauksia kuvailevasti, eikä niistä tuotu esille keskiarvoja, moodeja tai mediaaneja tilastovääristymän mahdollisuuden (Heikkilä 2014, 176–177) vuoksi. Sisällönanalyysin vastauksien kautta yhdeksi teoriaa ohjaavaksi teemaksi lisättiin osaaminen.

Raportointivaiheeseen sisältyi myös tutkimuksellisen kehittämisosion toteuttaminen. Kehittämistyössä hyödynnettiin SWOT-analyysia ja saatua aineistoa verrattiin aiempiin tutkimuksiin (LIITE 1). SWOT-analyysin kuvat laadittiin visuaalisella Canva-ohjelmalla. Analyysin jälkeen käytiin läpi jokainen SWOT-analyysin tuotoksista ja rakennettiin erillinen kehittämistaulukko TOWS-mallia jäljitellen. Kehittämistyön osuus tehtiin marraskuussa 2022. Arviointivaihe suoritettiin tutkimustulosten analysoinnin ja kehittämisosuuden tekemisen jälkeen. Arviointiin sisältyvät johtopäätökset ja pohdinta kirjoitettiin joulukuussa 2022 ja tammikuussa 2023.

4.2 Kvantitatiivinen tutkimus tutkimusmenetelmänä

Määrällinen tutkimus lukeutuu tilastolliseen tutkimukseen, jossa tutkimus toteutetaan arvioimalla lukujen välisiä suhteita ja muuttamalla lukujen kautta saadut tilastot graafiseen muotoon (Tähtinen

2020, 24; Valli 2015, 15). Määrällisessä tutkimuksessa oleellista on laatia hyvä tutkimussuunnitelma, jossa keskeisimpiä päätettäviä asioita ovat täsmällisen tutkimusongelman asettaminen, tutkimusaineiston keräämisen suunnittelu ja analysointitavan suunnittelu (Vilkka 2015, 114). Tutkimusprosessi lähtee liikkeelle tutkimuksen yleisen tavoitteen ja tarkoituksen sekä tutkimuskysymysten tai -ongelmien määrittelystä. Tutkimuskysymykset ovat määräävässä asemassa valittaessa tutkimusaineistoa ja -menetelmää empiirisessä tutkimuksessa. (Tähtinen 2020, 16, 20.) Kvantitatiivisen tutkimuksen vaiheet ovat tutkimusongelman määrittäminen, aikaisempiin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen perehtyminen, mahdollisten hypoteesien laadinta, tiedonkeruuvälineen rakentaminen ja tietojen kerääminen, tietojen käsittely ja analysointi, tulosten raportointi ja johtopäätösten teko ja tulosten hyödyntäminen. (Heikkilä 2014, 23.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruuta ja tutkimusasetelmaa käytetään, kun pitää saada suurelta joukolta ihmisiä vastauksia rajattuun tutkimusongelmaan (Kananen 2015, 95). Kvantitatiivinen tutkimus keskittyy tilastollisten menetelmien käyttöön, muuttujien mittaamiseen ja niiden välisten yhteyksien tarkasteluun. Kvantitatiivinen lähestymistapa soveltuu erityyppisiin tutkimusasetelmiin ja kvantitatiivisia tutkimuksia voidaan luokitella, ryhmitellä ja nimetä monin eri tavoin (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 55–56). Opinnäytetyössä on kyse poikittaistutkimuksesta, sillä aineistonkeruussa kerättiin asiantuntijaverkoston kokemusperäistä tietoa tietyllä ajanjaksolla ja materiaalia hyödynnettiin vain opinnäytetyön toteutuksessa. Poikittaistutkimuksessa keskeistä on, että aineisto kerätään kerran, seurantaa ei ole eikä tarkoituksena ole tarkastella samaa tutkimusilmiötä suhteessa ajalliseen etenemiseen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 56.)

4.3 Tiedonhakustrategia

Tutkimusprosessi käynnistyi tiedonhaulla. Tiedonhaku aloitettiin aihealueen tarkalla määrittämisellä ja miettimällä, millaista tietoa halutaan etsiä. Opinnäytetyön tekijät miettivät yhdessä, mitä käsitteitä liittyy opinnäytetyön aiheeseen. Käsitteitä tarkasteltiin käsitekartan avulla ja kartoista poimittiin toisiaan korreloivat termit. Kysymys, johon etsittiin hakustrategialla vastausta, oli: millaisia tutkimuksia osatyökykyisten ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisesta ja hakeutumisvaiheen yhteistyöstä on tehty? Tiedonhakua tehdessä on oleellista kiinnittää huomiota, miten aihetta on aiemmin tutkittu sekä mitä menetelmiä, mittareita ja otosta on käytetty (Valli 2018, 136). Käsitekartta on yksi tapa operationalisoida teoreettisia käsitteitä eli muokata käsitteistä

arkikielisiä. Myöhemmässä vaiheessa operationalisointia hyödynnetään käsitteiden muuttamisessa mitattavaan muotoon. (Vilkka 2007, 36, 44.) Käsitekartan avulla tiedonhaun käsitteiksi valikoituivat osatyökyky/ osatyökykyisyys, kuntoutus, ammatillinen kuntoutus, yhteistyö, monialainen yhteistyö, ohjaus ja hakeutuminen; partially able to work, partial ability to work, rehabilitation, vocational rehabilitation, multidisciplinary cooperation, network, guidance and applying.

Hakuvuosina tiedonhaussa olivat ensisijaisesti vuodet 2011-2022. Tietokannoista valikoitiin sekä suomen- että englanninkielisiä sivustoja, joissa oli saatavilla sosiaali- ja terveysalan julkaisuja. Painotus tiedonhaussa oli suomenkielisessä kirjallisuudessa, sillä tutkimuksessa käsitellään Suomalaista palvelujärjestelmää. Tietokannoiksi valikoituivat Medic, Cochrane Library, PubMed ja Oula-Finna. Hakusanoissa käytettiin boolen operaattoria AND. Tarkempien hakutuloksien saamiseksi hyödynnettiin sanojen katkaisua. Alkuun kokeiltiin, millaisia tutkimuksia löytyy yksittäisillä sanoilla (osatyöky*), jotta saatiin yleiskuvaa siitä kuinka paljon ja mistä näkökulmista osatyökykyisyyttä on tutkittu. Hakutulokset on esitelty taulukossa kaksi (TAULUKKO 2).

Medicissä tehdyssä haussa hakutulokset keskittyivät osatyökykyisten henkilöiden työhön paluun tukemiseen. Cochrane Libraryssa ja PubMedissä oli samankaltaisia hakutuloksia kuin Medicissä. Hauissa korostuivat ammatillisen kuntoutuksen erilaiset interventiot työhönkuntoutuksessa. Tutkimuksia kuntoutuksen hakeutumisvaiheen yhteistyöstä ei tietokannoista löytynyt. Tiedonhaussa tutustuttiin myös ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmän kannalta oleellisten viranomaisten ja muiden toimijoiden verkkosivuihin, joista löydettiin tietoperustassa esiteltyjä tutkimuksia. Näitä sivustoja olivat Kela, vakuutusyhtiöt ja Eläketurvakeskus. Tiedonhaku suoraan verkkosivuilta nähtiin perustelluksi, sillä kyseisten verkkosivujen toimijoiden rooli ammatillisen kuntoutuksen järjestämisessä on keskeinen. Suora tiedonhaku verkkosivujen kautta tuotti myös hakutuloksia, joita ei tietokantojen kautta ollut tullut vastaan. Kehittämisvaiheessa käytetyistä tutkimuksista koottiin oma taulukko (LIITE 1).

TAULUKKO 2 Tiedonhaun hakutulokset

Tietokanta	Hakusanat	Hakutulokset
Medic	1. osatyökyk* 2. osatyökyk* AND ammatilli* kunt* 3. ohja* AND ammatilli* kunt* AND yhteistyö*	1. 15 2. 8 3. 18
Cochrane Library	1. vocational rehabilitation AND applying	1. 35
PubMed	1. vocational rehabilitation AND multidisciplinary cooperation 2. vocational rehabilitation AND applying 3. vocational rehabilitation AND network	1. 1 2. 15 3. 9
Oula-Finna	1. osatyökyk* 2.osatyökyk* AND ammatil*	1. 80 2. 9

4.4 Tutkimuksen kohderyhmä

Kyselytutkimuksen kohderyhmänä oli Pirkanmaan työllisyystoimijoiden verkosto, jota ylläpitää Vates-säätiö. Työllisyystoimijoiden verkosto koostuu noin 140 asiantuntijasta, jotka työskentelevät Pirkanmaan alueella muun muassa kolmannella sektorilla, TE-palveluissa, oppilaitoksissa, kaupungilla, sairaanhoitopiirillä ja Kelalla. Verkostossa toimii useita toimijoita, jotka työskentelevät osatyökykyisten asiakkaiden kanssa ja tekevät monialaista yhteistyötä.

Määrällisessä tutkimuksessa tutkimus kohdennetaan tietylle perusjoukolle (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 56–57). Perusjoukko tarkoittaa tutkittavaa kohdejoukkoa, josta tietoa on tarkoitus saada. Otanta voidaan toteuttaa kokonaisotantana, mikä tarkoittaa tutkimuksen kohdentamista koko perusjoukkoon. Kokonaistutkimus voidaan tehdä esimerkiksi silloin, kun perusjoukko on pieni. Otoksen valinnassa on tärkeää, että otos on valittu tarkoituksenmukaisella tavalla ja se, että otos on riittävän suuri. (Heikkilä 2014, 77–78; Tähtinen 2020, 21; Vilkka 2015,

98-100.) Opinnäytetyön perusjoukkona toimi Pirkanmaan työllisyystoimijoiden verkosto. Kokonaistutkimus katsottiin opinnäytetyön tutkimusasetelmassa perustelluksi, sillä kysely kohdentui vain yhden alueellisen verkoston jäsenille ja kaikki muuttujat analysoitiin. Kyselytutkimuksen päämääränä on saavuttaa vastaukset koko perusjoukolta, mutta harvoin vastauksien saaminen kaikilta on realistista (Heikkilä 2014, 41–42). Opinnäytetyössä tähdättiin siihen, että vastauksia saataisiin puolelta perusjoukosta, jolloin otoskoko olisi 70.

4.5 Aineiston kerääminen ja tiedonkeruuvälineen rakentaminen

Kyselylomake sopii aineiston keruun välineeksi tutkimuksissa, joissa ollaan kiinnostuneita muun muassa tutkittavien mielipiteistä, arvoista, asenteista ja kokemuksista (Tähtinen 2020, 25). Tutkimuksen perusjoukko työskentelee osatyökykyisten asiakkaiden kanssa, jolloin ymmärrys ja kokemus tutkittavaan aiheeseen on olemassa. Lomakkeen suunnitteluvaiheessa tiedossa täytyy olla, mihin kysymyksiin etsitään vastauksia ja kuinka tarkkoja vastauksia on mahdollista saada. Myös aineiston käsittelytapa ja –ohjelma tulee olla selvillä kyselylomaketta laatiessa. Oikeiden kysymysten laatiminen edellyttää ennakkotietoa ilmiöstä sekä teorioita tai malleja. (Heikkilä 2014, 45–46; Kananen 2015, 95–97.)

Kyselylomakkeen eli mittausvälineen laatiminen alkaa tutkimuksessa käytettävien käsitteiden rajaamisella ja määrittelyllä. Määritelmien tulee perustua olemassa olevaan tietoon eli ne ovat teoreettisia. Ilman käsitteiden määrittelyä niitä ei voi täsmentää eikä rajata. Määrittelyn avulla käsitteelle syntyy myös merkitys ja käsitteen käytölle normit. Operationalisoinnin avulla määritellyt teoreettiset käsitteet saadaan mitattavaan muotoon ja ne muunnetaan sellaisiksi muuttujiksi, jotka edesauttavat tutkimusilmiön mittaamista. Kyselylomakkeen on mitattava juuri sitä, mitä sen käsitteillä väitetään mitattavan ja käsitteiden tulee olla vastaajan ymmärrettävissä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 114–115; Vilkka 2015, 102, 105.) Kyselylomakkeen kokoaminen aloitettiin perehtymällä teorian kautta aiempiin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin ja tutkimuksista poimittiin keskeiset tutkimustulokset ja asiasanat. Aiempia tutkimustuloksia verrattiin tutkittavaan aiheeseen ja opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Vertailun kautta suoritettiin käsitteiden operationalisointi. Operationalisointi on esitetty liitteessä kolme (LIITE 3).

Kyselylomake (LIITE 4) koostuu strukturoiduista kysymyksistä ja avoimista kysymyksistä ja kysely rakentui kolmen eri osa-alueen alle: taustatietoihin, kuntoutustarpeen arviointiin ja ammatilliseen

kuntoutukseen hakeutumiseen. Strukturoiduilla kysymyksillä vastausvaihtoehdot on jo ennalta määritelty ja ne voidaan esittää esimerkiksi asteikkokysymyksillä (Kananen 2008, 26). Avoimet kysymykset antavat mahdollisuuden saada esille vastaajien mielipiteitä tutkittavasta aiheesta (Vilkka 2021, 106). Avoimet kysymykset käsiteltiin sisällönanalyysillä. Strukturoituja ja avoimia kysymyksiä yhdistelemällä vastattiin tutkimuksen tutkimuskysymyksiin mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

Perusjoukon taustatietoja selvitettiin kyselyssä kysymyksissä 1–3. Taustatiedot toimivat perusjoukkoa kuvailevana datana, eikä kysymyksillä haeta tilastollista merkitsevyyttä. Kyselylomakkeessa taustamuuttujina olivat vastaajien työpaikka, ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen yleisyys ja yleisimmät monialaisen yhteistyön tahot.

Kyselyn kaksi muuta osa-aluetta on ryhmitelty omiksi asiasisällöikseen tutkimuskysymyksiin perustuen (Vilkka 2021, 107). Kuntoutustarpeen arvioinnin osa-aluetta käsiteltiin kysymyksissä 4–8 ja 14. Osa-alueessa haettiin vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ”Mitkä ovat merkittävimmät tekijät monialaisen yhteistyön tekemisessä kuntoutustarpeen arvioinnissa?”. Kuntoutustarpeen arvioinnin alateemoiksi muodostui teorian kautta vastuunjako, tiedonkulku, yhteistyö, oikea-aikaisuus ja työkyvyn tukeminen. Kysymykset 4–8 olivat strukturoituja kysymyksiä. Kysymyksissä 4–6 vastauksia kerättiin viisiportaisella Likert-asteikolla ja kysymyksissä 7-8 monivalintakysymyksillä. Kyselytutkimuksen 14 kysymys oli avoin kysymys, joka liittyi kuntoutustarpeen arvioinnin osa-alueeseen. Sillä haettiin vastauksia kolmanteen tutkimuskysymykseen, mitä kehittämisideoita on kuntoutustarpeen arvioinnin aikaiseen yhteistyöhön.

Kolmas osa-alue kyselylomakkeessa oli ammatilliseen kuntoutukseen hakeutuminen, johon liittyvät kysymykset 9–13 ja 15. Osa-alueen taustalla oli opinnäytetyön toinen tutkimuskysymys ”Mitkä ovat merkittävimmät tekijät monialaisen yhteistyön tekemisessä ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisessa?”. Kysymykset johdatettiin alateemoista yhteistyö, ajankäyttö, yhteydenpito, tiedonkulku, palvelujärjestelmä, palveluprosessi, vastuunjako, resurssit ja osaaminen. Kysymykset 9–13 olivat strukturoituja kysymyksiä. Kysymyksissä 9–11 vastauksia kerättiin viisiportaisella Likert-asteikolla ja kysymyksissä 12-13 monivalintakysymyksillä. Kysymys 15 oli avoin kysymys ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisvaiheesta ja sillä haettiin vastauksia kolmanteen tutkimuskysymykseen, mitä kehittämisideoita on yhteistyöhön ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisen vaiheessa.

Kyselylomake (LIITE 4) laadittiin sähköisesti Webropol-sovelluksella, jonka käyttämiseen on oppilaitoksella käyttöoikeus. Kyselylomake esitestattiin ennen kyselyn lähettämistä. Esitestaus on tärkeää, jotta saadaan selville kyselyn vastaamiseen kuluva aika, kysymysten selkeys ja ymmärrettävyys sekä vastausvaihtoehtojen sopivuus. Kyselyn kyselylomaketta voidaan muokata saadun palautteen perusteella. (Kananen 2015, 96; Heikkilä 2014, 45, 58.) Kyselylomakkeen linkki oli anonyymi käyttölinkki.

4.6 Aineiston käsittely ja analysointi

Tutkimusongelma sekä tutkimuksen tarkoitus luovat pohjan tilastollisten analyysimenetelmien valintaan. Opinnäytetyön tutkimuksen tyyppi on kuvaileva, sillä vastauksissa haluttiin saada tarkka kuvaus yhteistyöhön liittyvistä teemoista ja oltiin kiinnostuneita vastaajien mielipiteistä. (Heikkilä 2014, 13.) Kuvailevassa tutkimuksessa hyödynnettiin tässä opinnäytetyössä tunnuslukujen kuvaamista (Kananen 2008, 51). Kyselylomakkeen strukturoidut kysymykset (kysymykset 4–13) kuvattiin graafisella esityksellä, jolla pyrittiin tekemään aineiston sisältö visuaaliseksi ja havainnolliseksi (Valli 2015, 74–77). Aineiston kuvauksessa käytettiin pylväskuvioita.

Kehittämisvaiheessa avoimet kysymykset (kysymykset 14–15) käsiteltiin sisällönanalyysillä. Sarajärven ja Tuomen (2017) mukaan sisällönanalyysi auttaa ryhmittelemään aineistosta esille nousevia mielipiteitä selkeään muotoon sekä esittämään aineistossa esiintyviä merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117). Alkuperäisaineisto pelkistetään ja ryhmitellään, jonka jälkeen ryhmistä luodaan teoreettiset käsitteet (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123–125). Avoimista kysymyksistä saatu aineisto vietiin omiin taulukkoihinsa aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti. Aineiston vastauksista muodostettiin pelkistetyt ilmaukset, alaluokat, pääluokat ja yhdistävä luokka. Sisällönanalyysin aineisto esitetään kuvailevasti. Teemoittelun esimerkit ilman alkuperäisilmauksia löytyy liitteestä viisi (LIITE 5).

Kyselyn taustamuuttujia (kysymykset 1–3) ei käsitelty tilastollisesti, vaan ne tuotiin esille yleisellä tasolla. Taustamuuttujien tarkempaa analysointia ei tehty pienen otoskoon vuoksi, sillä analysointiin sisältyy tunnistettavuusriski. Aineiston analysoinnin tuloksissa ei samasta syystä mainita liian tunnistettavia tekijöitä.

Kyselytutkimuksen strukturoidut vastaukset käsiteltiin Webropol-ohjelmassa ja saadut tulokset visualisoitiin ohjelman avulla. Aineistoa kuvailtiin tuomalla esille Likert-asteikon eri vastausvaihtoehtojen vastaajien määrää. Webropol-ohjelma mahdollistaa kyselyssä saatujen tulosten tarkastelun valmiiksi laskettuna ja luokiteltuna kappalemääriin ja prosentteihin (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 132).

5 TUTKIMUSTULOKSET

Aineistonkeruun aikana Webropol-kyselyyn vastasi yhteensä 8 tutkimuksen perusjoukkoon kuuluvaa ammattilaista. Vastaajat työskentelivät kolmannella sektorilla, työllisyys- ja kasvupalveluilla sekä Kelassa. Suurin osa vastaajista ohjaa asiakkaitaan ammatilliseen kuntoutukseen useamman kerran kuukaudessa tai kuukausittain. Keskeisimpiä yhteistyötahoja ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen alussa vastausten perusteella on kuvattu kuvioon yksi (KUVIO 1).

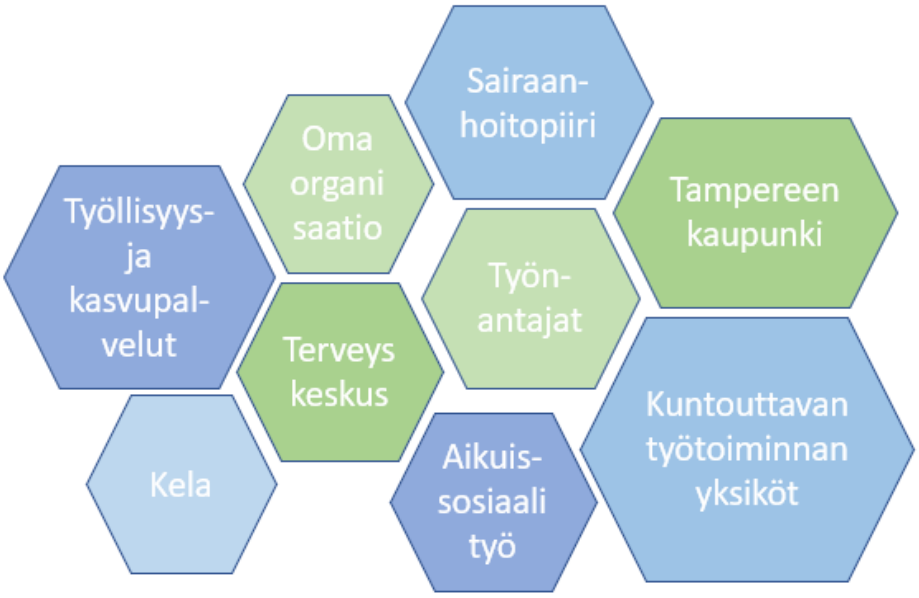

KUVIO 1 Keskeisimmät yhteistyötahot ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen alussa

5.1 Kuntoutustarpeen arvioinnin edistävät ja estävät tekijät

Kuntoutustarpeen arvioinnin kysymyksissä käsiteltiin verkostoyhteistyön toimivuutta, ammattilaisten osaamista sekä merkittävimpiä ammatillisen kuntoutuksen kuntoutustarpeen arviointia edistäviä ja estäviä tekijöitä. Kysymysten teemoina oli vastuunjako, tiedonkulku, yhteistyö, oikea-aikaisuus ja työkyvyn tukeminen.

Puolet vastaajista oli eri mieltä (n=4) vastuunjaon selkeydestä kuntoutustarpeen arvioinnin yhteydessä, mutta toisaalta kolme vastaajaa kokivat vastuunjaon selkeänä. Suurin osa vastaajista oli eri mieltä tai täysin eri mieltä (n=6) siitä, että tiedonkulku sujuu yhteistyöverkostojen välillä kuntoutustarpeen arvioinnissa. Työkykyä edistävän monialaisen kuntoutustarpeen arvioinnin toimivuutta arvioivat vastaukset jakaantuivat tasaisesti eri vastausvaihtoehtojen kesken. Vain yksi vastaaja oli täysin eri mieltä monialaisen kuntoutustarpeen arvioinnin toimivuudesta. Verkostoyhteistyön toimivuuden kysymykset on esitetty kuvioissa kaksi ja kolme (KUVIO 2 & KUVIO 3).

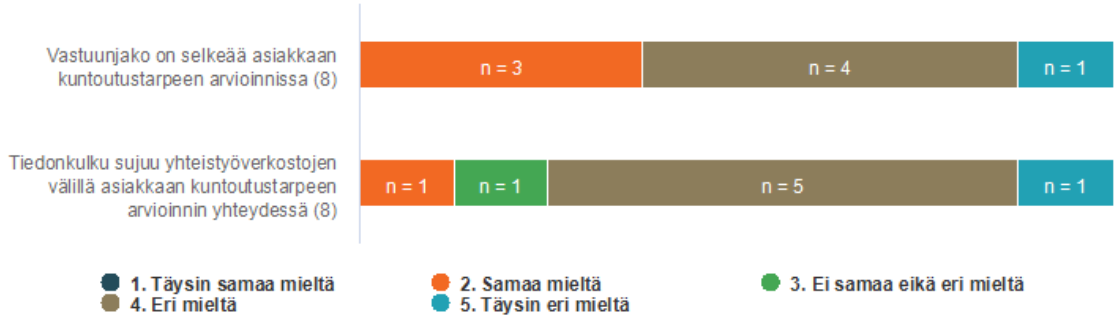

KUVIO 2 Arvioi verkostoyhteistyön toimivuutta seuraavissa väittämissä

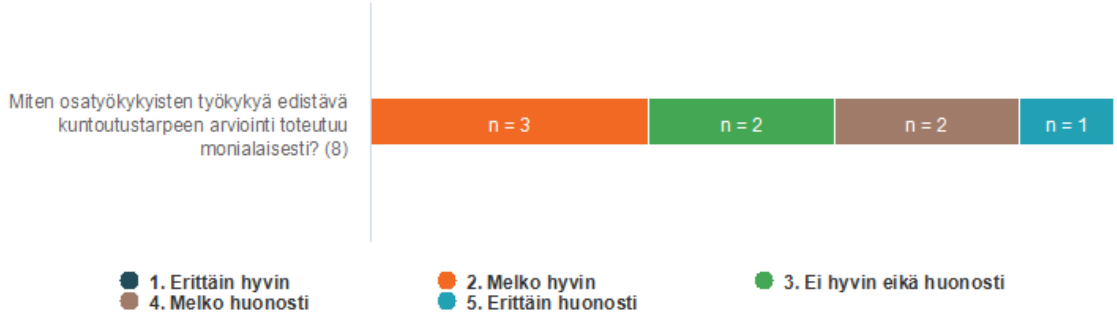

KUVIO 3 Arvioi verkostoyhteistyön toimivuutta seuraavassa väittämässä

Kuntoutuksen oikea-aikaisuuden tunnistamisen vastaukset jakaantuivat vastaajien kesken kahtia. Puolet vastaajista arvioivat, että kuntoutuksen oikea-aikaisuus tunnistetaan melko hyvin (n=4) ja puolet vastaavasti kokivat tunnistamisen tapahtuvan melko huonosti tai erittäin huonosti (n=4). Vastausten perusteella ammattilaiset kokivat oman osaamisensa kuntoutustarpeen havaitsemisessa hyväksi. Kuntoutustarpeen havaitsemisen koettiin onnistuvan suurimmassa osassa vastauksissa erittäin hyvin tai melko hyvin (n=6). Osaamisen arvioinnin kysymykset on esitetty kuviossa neljä (KUVIO 4).

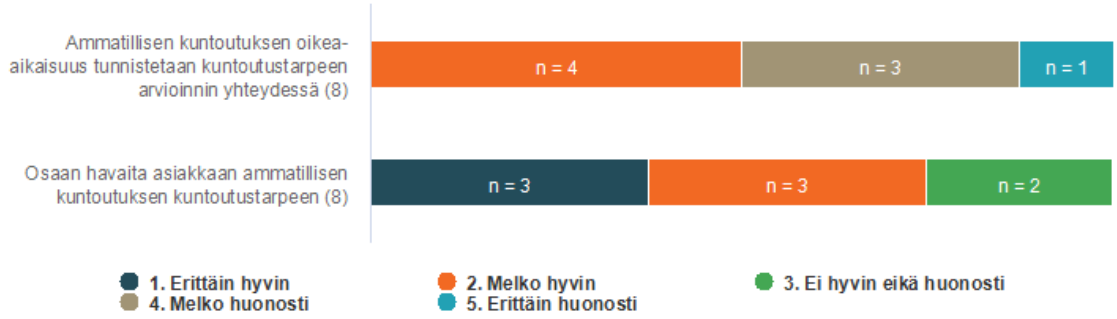

KUVIO 4 Arvioi seuraavia osaamiseen liittyviä väittämiä

Vastausten mukaan kuntoutustarpeen arviointia parhaiten edistävä tekijä on yhteistyö (n=8). Toiseksi eniten vastauksia sai oikea-aikaisuuden varmistaminen (n=5) kuntoutustarpeen arvioinnin yhteydessä. Vastuunjako (n=3), tiedonkulku (n=3) ja oma osaaminen (n=3) nähtiin yhtä tärkeiksi tekijöiksi kuntoutustarpeen arvioinnissa. Lisätekstikenttään “Joku muu, mikä?” (n=2) annettujen vastausten mukaan myös ”pallottelun lopettaminen, oikea hoitotaho” ja ”koulutus” koettiin edistävinä tekijöinä. Kuntoutustarpeen arvioinnin merkittävimmät edistävät tekijät ovat kuviossa viisi (KUVIO 5).

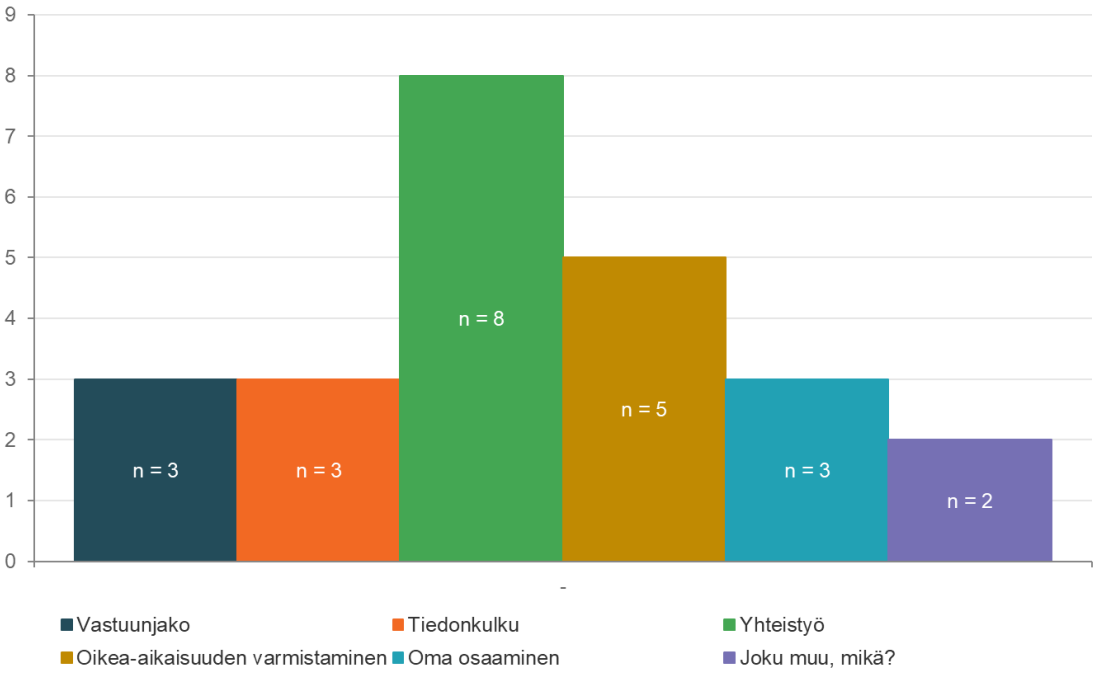

KUVIO 5 Mitkä koet merkittävimpinä ammatillisen kuntoutuksen kuntoutustarpeen arviointia edistävinä tekijöinä?

Tiedonkulku (n=7) koettiin merkittävimpänä ammatillisen kuntoutuksen kuntoutustarpeen arviointia estävänä tekijänä. Toisena lähes yhtä estävänä tekijänä erottui vastuunjako (n=6). Vastuunjako mainittiin myös lisätekstikentässä annetuissa vastauksissa. Vastuunjaon lisäksi lisätekstikentissä "Joku muu, mikä?" (n=3) kuntoutustarpeen arviointia estäviksi tekijöiksi mainittiin ajanpuute, resurssit ja pallottelu hoidon aloittamisessa. Vain harva vastaajista valitsi kuntoutustarpeen arviointia estäväksi tekijäksi yhteistyön (n=2), oikea-aikaisuuden varmistamisen (n=1) tai oman osaamisen (n=1). Vastaukset kuntoutustarpeen arviointia merkittävimmin estävistä tekijöistä löytyy kuviosta kuusi (KUVIO 6).

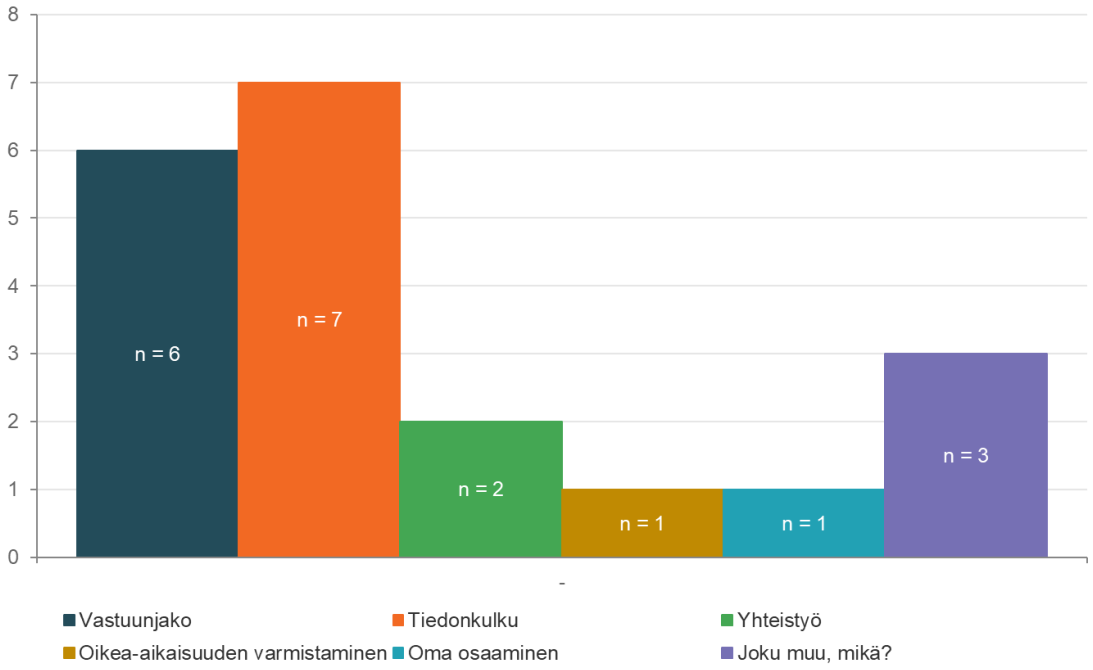

KUVIO 6 Mitkä koet merkittävimpinä ammatillisen kuntoutuksen kuntoutustarpeen arviointia estävinä tekijöinä?

5.2 Ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisen edistävät ja estävät tekijät

Ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisen kysymyksissä käsittelyssä oli yhteistyö, ohjaaminen, palvelujärjestelmä sekä merkittävimmät ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen edistävät ja estävät tekijät. Alateemat hakeutumisvaiheen tuloksissa olivat yhteistyö, ajankäyttö, yhteydenpito, tiedonkulku, palvelujärjestelmä, palveluprosessi, työnjako, vastuunjako, resurssit ja osaaminen.

Monialaisen yhteistyön sujuvuus jakoi vastausten perusteella mielipiteitä. Puolet vastaajista oli eri mieltä tai täysin eri mieltä (n=4) yhteistyön sujuvuudesta, kun taas kaksi vastaajaa piti yhteistyötä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana sujuvana. Tehtävien- ja vastuunjaon selkeydessä näyttäytyi kahtiajakoisuutta. Sama määrä vastaajia oli samaa mieltä (n=4) tai eri mieltä (n=4) tehtävien- ja vastuunjaon selkeydestä. Yhteydenpidon sujuvuuden vastauksissa oli tasaista hajontaa vastausvaihtoehtojen välillä. Puolet vastaajista koki olevansa eri mieltä (n=4) tiedonkulun sujuvuudesta ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana. Suurin osa vastaajista oli eri mieltä (n=5), että osaamisen jakaminen asiantuntijoiden kesken on sujuvaa. Yhteistyötä selvittävät kysymykset vastauksineen on esitetty kuviossa seitsemän (KUVIO 7).

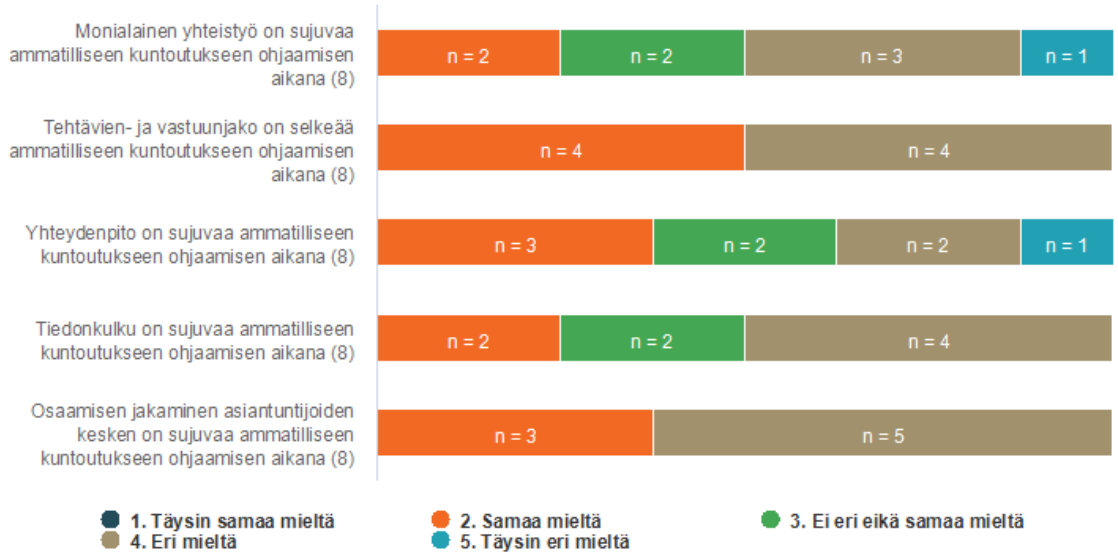

KUVIO 7 Arvioi ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen yhteistyötä seuraavissa väittämissä

Puolet vastaajista arvioivat olevansa samaa mieltä (n=4) ajan riittävyydestä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisessa. Sen sijaan ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen mahdollisuuksien osalta suurin osa oli eri mieltä tai täysin eri mieltä (n=5) resurssien riittävyydestä monialaisessa yhteistyössä. Vastauksissa korostui ammattilaisten riittävä osaaminen ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisessa. Vain yksi vastaaja oli eri mieltä omasta osaamisestaan ohjaamiseen. Kuviossa kahdeksan (KUVIO 8) on ammatillisen kuntoutuksen ohjaamiseen liittyvät vastaukset.

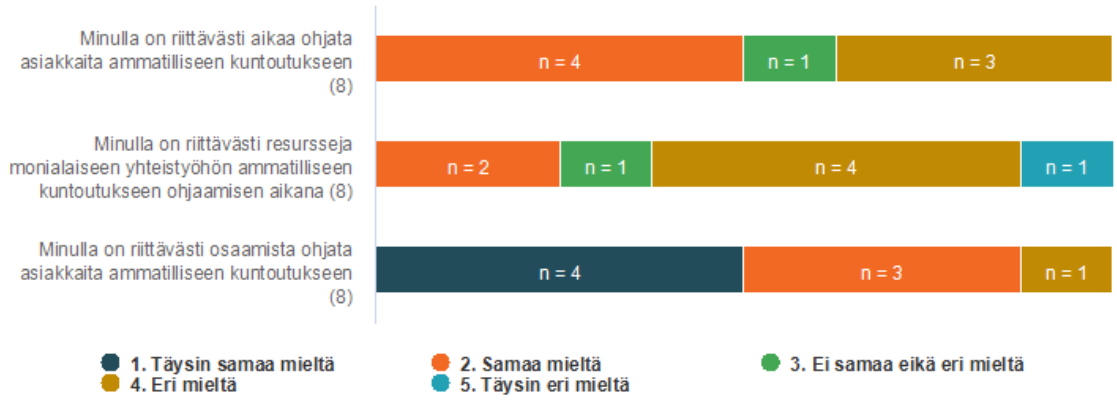

KUVIO 8 Arvioi ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen mahdollisuuksia seuraavissa väittämissä

Suurin osa vastaajista arvioi olevansa eri mieltä (n=5) ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmän selkeydestä. Toisaalta yksi vastaaja piti ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmää selkeänä. Vaikka palvelujärjestelmä arvioitiin melko epäselväksi, nähtiin ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisvaiheen prosessi selkeämpänä. Puolet vastaajista oli samaa mieltä (n=4) ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisvaiheen prosessin selkeydestä. Palvelujärjestelmää koskevat vastaukset löytyvät kuviosta yhdeksän (KUVIO 9).

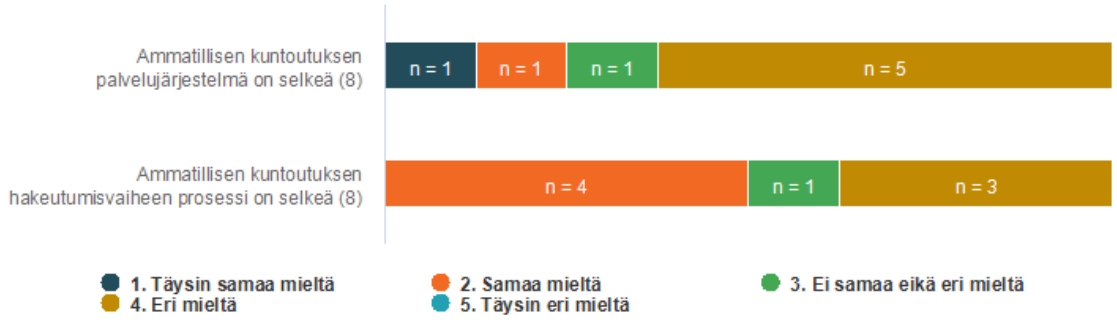

KUVIO 9 Arvioi ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmää seuraavissa väittämissä

Ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisvaiheen merkittävimmät edistävät tekijät olivat yhteistyö (n=4), tiedonkulku (n=4) ja oma osaaminen (n=4). Jonkin verran vastauksia sai myös resurssit (n=3). Ajankäyttö, osaamisen jakaminen ja tehtävien- ja vastuunjako valittiin kukin edistäväksi tekijäksi kahden vastaajan toimesta. Vähiten vastauksia sai edistävänä tekijänä yhteydenpito (n=1). Lisätekstikentän vastauksissa “Joku muu, mikä?” (n=2) tuli esille myös ”riittävät tiedot

terveydentilasta” ja ”asiakkaan oma motivaatio”. Kuviossa 10 (KUVIO 10) on esitelty ammatillisen kuntoutuksen ohjaamisen edistäviksi koetut tekijät.

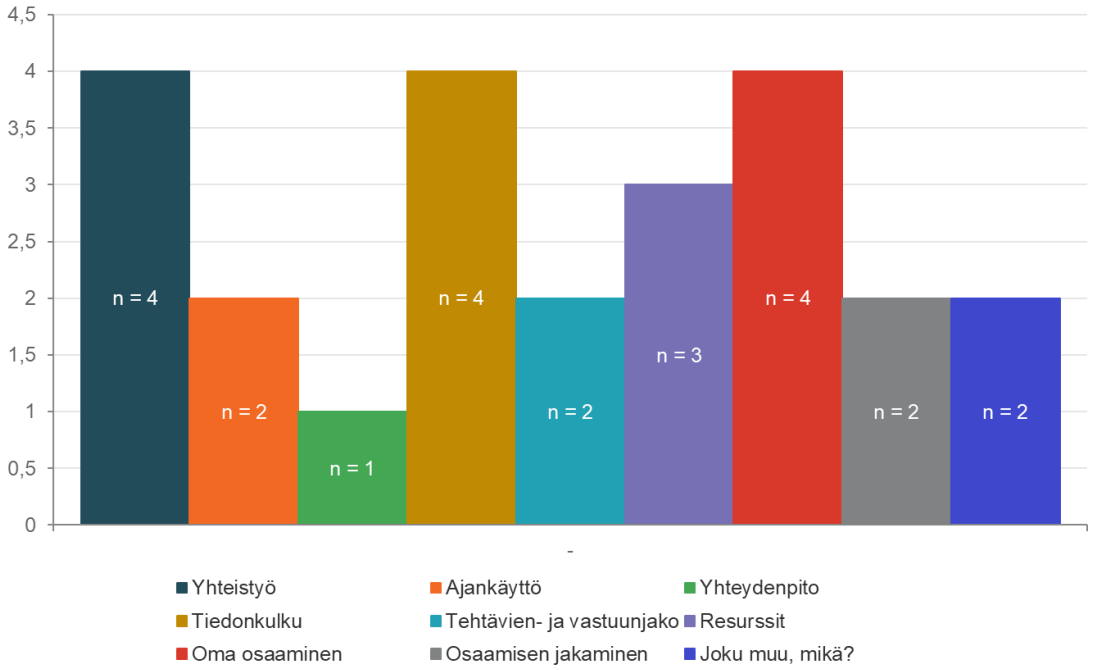

KUVIO 10 Mitkä koet merkittävimpinä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamista edistävinä tekijöinä?

Merkittävimmät estävät tekijät ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisessa olivat resurssit (n=6) ja tehtävien- ja vastuunjako (n=5). Myös ajankäytöllä (n=3) ja tiedonkululla (n=3) nähtiin olevan estävä vaikutus kuntoutukseen ohjaamisessa. Kaksi vastaajaa piti osaamisen jakamista (n=2) estävänä tekijänä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisessa. Yhteistyö, yhteydenpito ja oma osaaminen valittiin kukin estäväksi tekijäksi yhden vastaajan toimesta. Lisätekstikentän vastauksissa “Joku muu, mikä?” (n=2) korostettiin tiedonkulkua ja vastuunjakoa. Estävät tekijät kuntoutukseen ohjaamiseen liittyen löytyy kuviosta 11 (KUVIO 11).

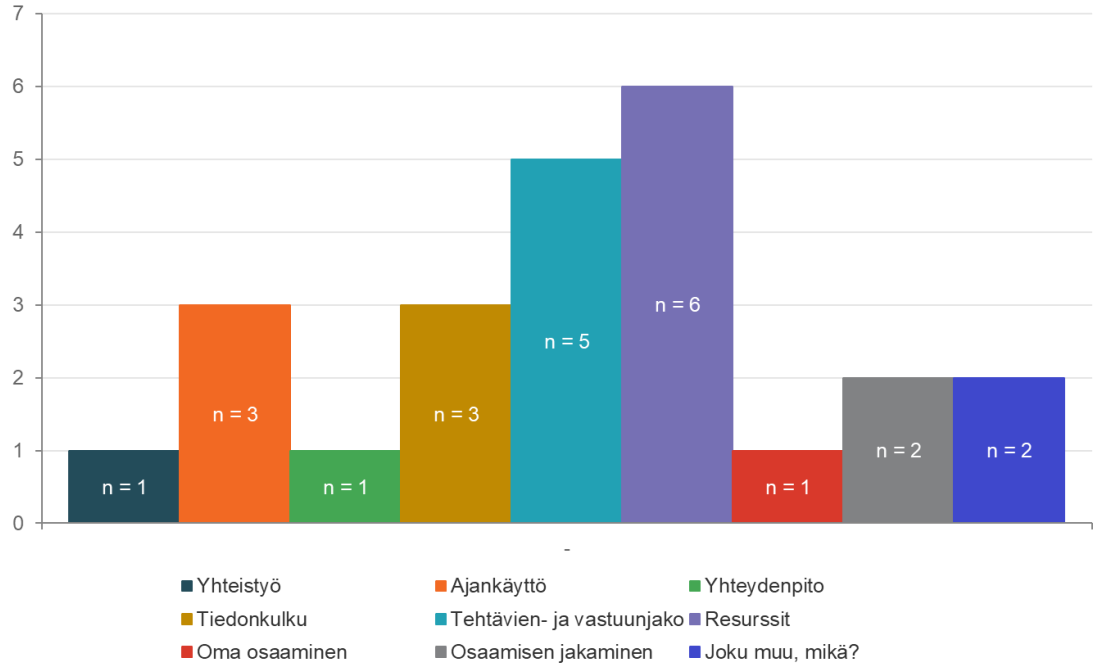

KUVIO 11 Mitkä koet merkittävimpinä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamista estävinä tekijöinä?

5.3 Avointen kysymysten tulokset

Avoimia kysymyksiä kyselyssä oli kaksi. Avoimista kysymyksistä kysymykseen 14 vastasi kuusi (n=6) ja kysymykseen 15 seitsemän (n=7) asiantuntijaa. Vastauksia ei numeroitu koodeilla tulosten esittämisessä tunnistettavuusriski huomioiden. Molempien kehittämisideoita selvittävän kysymyksen kautta kehittämisen teemoiksi nousivat yhteistyön kehittäminen, osaamisen hyödyntäminen, työkyvyn arviointi ja vahvistaminen sekä palvelujärjestelmätietouden lisääminen (LIITE 5).

Yhteistyön kehittämiseen vastaajat nostivat esille digitaalisten alustojen hyödyntämisen sekä kuntoutustarpeen arvioinnin että ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen yhteydessä. Monipuolisemmat yhteydenpitotavat ja -välineet koettiin edistävän ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumista. Tiedonkulun parantamiselle ja vastuunjaon selkeyttämiselle nähtiin olevan kehittämisen paikka.

”Yhteinen tietojärjestelmä olisi se mitä kaipaisi, kaikki samoihin kansiin!”

”Asiakkaan verkostotyön tahot tulisi selvittää ja myös selventää, kuka taho vastaa mistäkin.”

Osaamisen hyödyntämisessä kuntoutustarpeen arvioinnin sekä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana nähtiin olevan yhteistyötä edistävä vaikutus. Osaamisen hyödyntämisen kehittäminen edesauttaa vastausten perusteella vuorovaikutuksen onnistumista ja yhteistyöverkoston tuntemista. Kehittämistä kaivattiin kasvokkaisen verkostoyhteistyön tekemiseen.

Kehittämisideoita tuotiin esille työkyvyn arvioinnin ja työkyvyn vahvistamisen osalta. Työkyvyn arvioinnissa tulisi ottaa huomioon oikea-aikaisuus, kun suunnitellaan ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumista. Yhteistyö kaipaa kehittämistä, kun asiakkaan työkykyyn vaikuttaa useampi huomioitava tekijä.

”Selkeät tapaukset ohjautuvat hyvin ammatillisen kuntoutuksen palveluihin. Mutta jos usempaa vammaa tai sairautta mukana, yhteistyön tulisi olla korostetun tietoista ja keskustelevaa.”

Palvelujärjestelmätietouden lisäämisen kehittäminen piti vastauksissa sisällään prosessit, palveluiden saatavuuden, kuntoutusjärjestelmän ja osaltaan myös vastuunjaon. Ammatillisen kuntoutuksen asiakkaille kaivattiin kehitettäväksi omaa palvelupolkua, jossa myös vastuunjako verkoston kesken huomioitaisiin nykyistä paremmin. Palveluiden saatavuuden ja kuntoutusjärjestelmän kehittämisellä kuntoutustarpeen arviointi voisi sujua aiempaa nopeammin. Kuntoutuksen uudistamisen toivotaan tuovan selkeyttä järjestelmään.

”Prosessit pitäisi piirtää tarkemmin auki. Myös ne erikoistilanteet. Ja se kuka vastaa mistäkin.”

6 SWOT-ANALYYSI KEHITTÄMISEN VÄLINEENÄ

SWOT-analyysi on nelikenttäanalyysi, joka on kehitetty 1960-luvulla. Menetelmää käytetään nykyään kehittämisen välineenä monilla aloilla. Nelikentän vasempaan puoliskoon kuvataan positiiviset ja oikeaan puoliskoon negatiiviset asiat. Yläosaan kuvataan nykytila ja sisäiset asiat, eli vahvuudet (strenghts) ja heikkoudet (weaknesses). Alaosaan kuvataan tulevaisuutta koskevat ulkoiset asiat, eli mahdollisuudet (opportunities) ja uhkat (threats). Mahdollisuuksia käyttämällä voi onnistua paremmin ja havaitut uhat pyritään poistamaan, lieventämään tai kääntämään mahdollisuuksiksi. SWOT-analyysiin asioiden listaaminen on aina subjektiivinen valinta. Joskus sama piirre voidaan nähdä eri näkökulmista yhtä aikaa heikkoudeksi ja vahvuudeksi. SWOT-analyysia käytetään asian monipuoliseen tarkasteluun ja sen avulla voidaan suunnitella toimenpiteitä toiminnan kehittämiseen. (Koivula 2020, 262; Vuorinen 2014, 88–90).

Tulevaisuuden hyvinvointivaltio ja työelämä vaativat työkykyistä väestöä (Kokkinen ym. 2020, 9). Kehittämistyön ajatuksena on esittää tutkimustulosten perusteella näkemyksiä siitä, mikä ennaltaehkäisee osatyökykyisen kuntoutujan jäämistä ammatillisen kuntoutusjärjestelmän ulkopuolelle. Ensin SWOT-analyysin avulla tarkastellaan, mitkä ovat kuntoutustarpeen arvioinnin ja ammatilliseen kuntoutuksen hakeutumisen vahvuudet ja heikkoudet sekä tulevaisuuden mahdollisuudet ja uhkat (KUVIO 12 & KUVIO 13). SWOT-analyysin jälkeen tehtiin toimintaympäristön analyysi TOWS-matriisia hyödyntäen (KUVIO 14).

6.1 Kuntoutustarpeen arvioinnin vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhkat

Tutkimusaineiston strukturoitujen kysymysten vastauksista sekä avointen kysymysten vastauksista nostettiin analyysiin keskeiset tekijät kuntoutustarpeen arvioinnin vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhkista. Tulos on esitetty kuviossa 12 (KUVIO 12).

Selkeänä vahvuutena tutkimustuloksissa nousi esiin ammattilaisten vahva osaaminen ja oman osaamisen tiedostaminen kuntoutustarpeen havaitsemisessa. Verkostotuntemus on merkittävässä roolissa, kun tehdään yhteystyötä monialaisessa palveluverkossa. Heikkouksina kuntoutustarpeen arvioinnissa nousivat erityisesti tiedonkulun haasteet yhteistyöverkostojen välillä

sekä asiakkaan siirtely eri vastuutahojen välillä. Resursseissa sekä ajassa koetaan olevan puutetta. Terveydentilasta saatava tieto on osin puutteellista ja hajanaista.

”Kokonaisterveydentilasta ei saa riittävää tietoa, tieto hajanaista”

Mahdollisuuksina voidaan nähdä oikea-aikainen kuntoutustarpeen havaitseminen, oikean hoitotahon varmistaminen ja tarvittavien palveluiden saatavuuden edistäminen. Yhteistyön tekeminen mahdollistaa asiakkaan oikeiden palveluiden piiriin. Digitaaliset alustat tarjoavat monia mahdollisuuksia ja niiden käyttö yleistyy tulevaisuudessa. Koulutus varmistaa asiantuntijoiden ajantasaisen osaamisen. Prosessien kuvaus selkiyttää tehtävän- ja vastuunjakoa. Uhkana näyttäytyy monialaisen ja -sektorisen palvelujärjestelmän kankeus ja hitaus sekä vastuunjako eri tahojen välillä kuntoutuksen järjestämisessä.

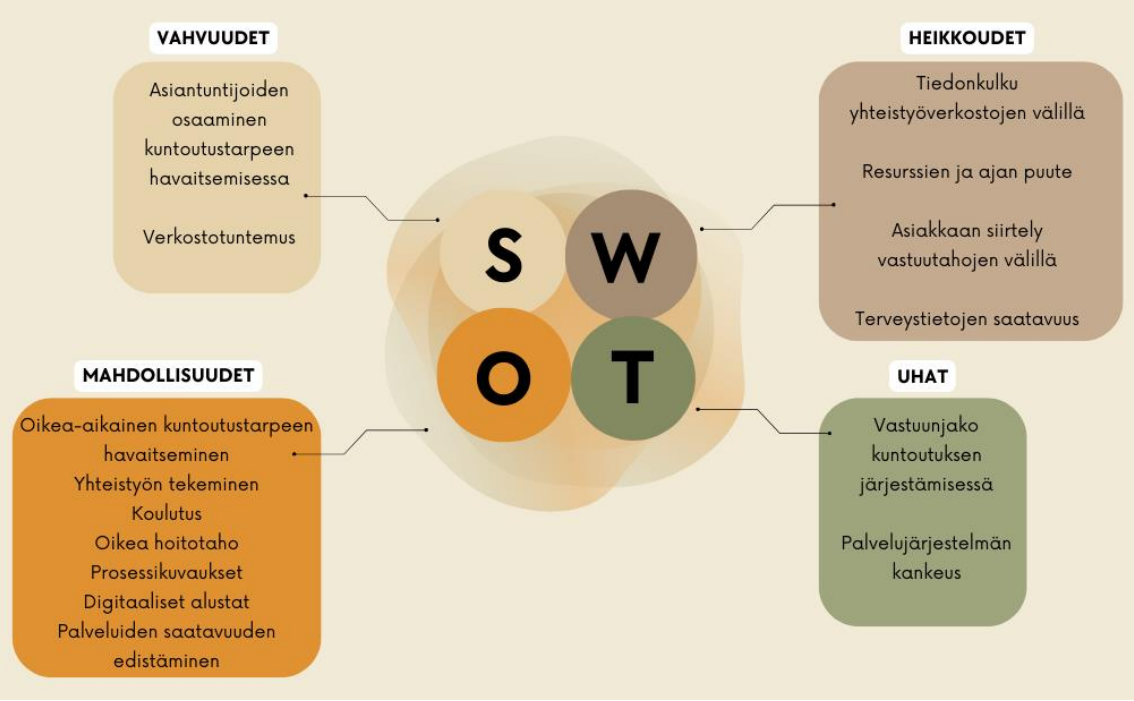

KUVIO 12 SWOT-analyysi tutkimustulosten pohjalta kuntoutustarpeen arvioinnin vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhkista

6.2 Ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhkat

Myös ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisessa nousee vahvuutena esiin asiantuntijoiden osaaminen. Tulosten mukaan kuntoutukseen ohjaamiseen on riittävästi aikaa. Heikkoutena ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisessa näkyvät yhteistyön sujuvuus, tiedonkulku ja resurssien riittämättömyys. Tehtävien- ja vastuunjako on osin epäselvää asiantuntijoiden välillä, ja siitä seuraa asiakkaan pallottelua vastuutaholta toiselle.

> "..ei tuijoteta vain oman sektorin putkesta käsin.."

Ammattilaisten vastauksissa osaamisen jakaminen asiantuntijoiden kesken koetaan puutteellisena. Yhtenä heikkoutena näkyy kasvottomuus ammattilaisten välillä ja kohtaaminen puuttuu. Erilliset tietojärjestelmät aiheuttavat sen, että kaikki tieto ei liiku asiantuntijoiden ja yhteistyötahojen välillä.

Mahdollisuuksiksi koetaan yhteistyön tekeminen, yhteistyön suunnitelmallisuus, tiedonkulku yhteistyöverkoston jäsenten välillä sekä vuorovaikutus. Riittävä kohtaaminen, sovitut yhteydenpitotavat ja -välineet ja digitaaliset alustat mahdollistavat tiedon kulkemisen ja oleellisten terveystietojen saatavuuden. Oikea-aikaisuuden varmistaminen ja prosessien selkiyttäminen edistävät asiakkaan ammatilliseen kuntoutukseen pääsyä.

> "Yhteistyö, tiedonkulku, vastuunjako. Kaikissa kehitettävää. Yhteisen pöydän ääreen olisi hyvä kokoontua suunnittelemaan."

Tuloksissa nousi esiin asiakkaan oma motivaatio kuntoutukseen, joka on keskeinen asia kuntoutuksen onnistumisen kannalta. Kuntoutuksen palvelujärjestelmä on epäselvä ja hajanainen, mikä aiheuttaa uhkan ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamiselle. Yhteisen tietojärjestelmän puute voi vaikuttaa oleellisen asiakastiedon saamiseen. Ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia kuvataan kuviossa 13 (KUVIO 13).

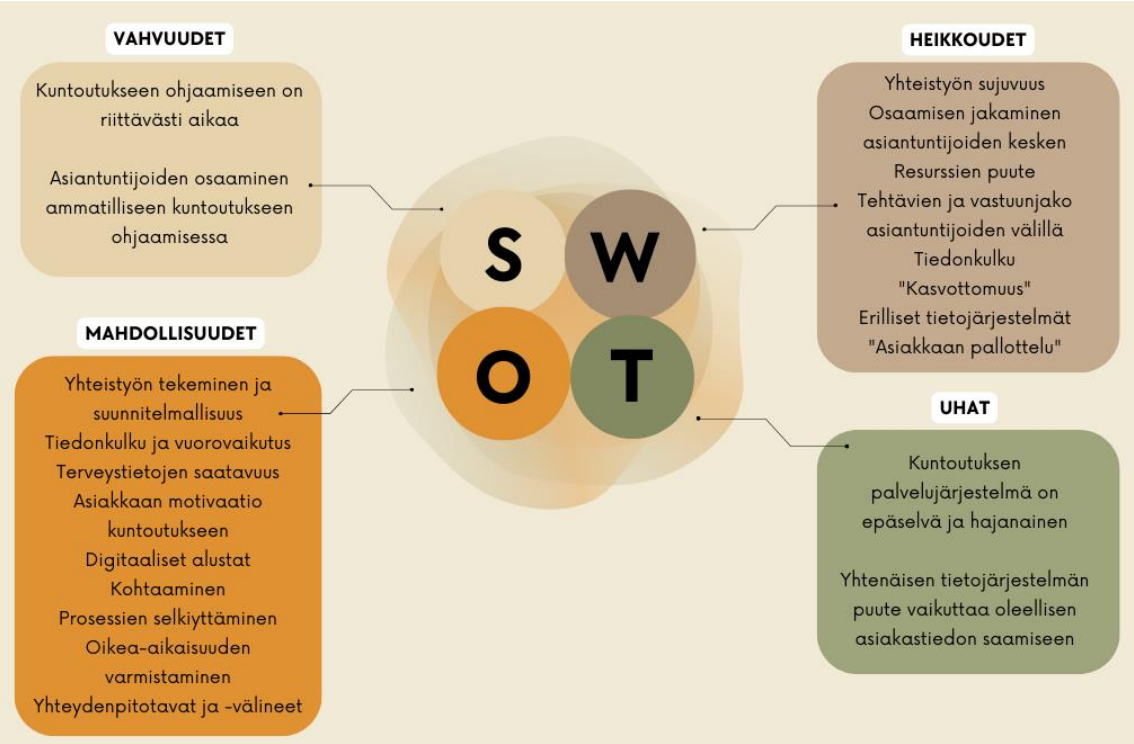

KUVIO 13 SWOT-analyysi tutkimustulosten pohjalta ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhkista

7 KUNTOUTUSTARPEEN ARVIOINNIN JA AMMATILLISEEN KUNTOUTUKSEEN OHJAAMISEN KEHITTÄMINEN

SWOT-analyysin jälkeen käytiin läpi kuvioiden 12 ja 13 (KUVIO 12 & KUVIO 13) nelikentän ruudut ja pohdittiin konkreettisia toimintaratkaisuja ja kehittämisajatuksia osatyökykyisten henkilöiden kuntoutustarpeen arviointiin ja ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamiseen. Opinnäytetyön tutkimustulosten pohjalta laadittiin TOWS-matriisi. Muita aiempia tutkimuksia hyödyntäen TOWS-matriisin avulla saatiin tuotettua kuntoutustarpeen arvioinnin ja ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen kehittämisideoita, joita esitellään seuraavissa kappaleissa. Kehittämisideat toimivat monialaisen yhteistyön työkyvyn arvioinnin tukena.

TOWS-matriisi on kehitetty organisaatioiden strategisen työskentelyn apuvälineeksi. Strategisena työvälineenä TOWS edistää organisaation tulevaisuuteen suuntaavaa suunnittelua sekä auttaa analysoimaan asetettujen tavoitteiden saavuttamisen keinoja. Menetelmässä SWOT-analyysin tuloksista rakennetaan organisaation sisäiset ja ulkoiset tekijät huomioiva strateginen nelikenttä. (Weihrich 1982, 54, 60–61.) TOWS-matriisin auki kirjoittamisessa on hyödynnetty ammatillisen opettajakoulutuksen uudistamisen hankkeessa rakennettua strategista SWOT-analyysia. Strategiset alueet ovat hyödyntämisstrategia (SO), ympäristösuuntautunut muutosstrategia (ST), sisäisten muutosten strategia (WO) sekä kriisistrategia (WT). (Engblom-Pelkkala & Joensuu 2019.) Kuviossa 14 (KUVIO 14) näkyy opinnäytetyön tuloksista tehty strateginen TOWS-matriisi.

Nykyinen (sisäinen) / Tuleva (ulkoinen)	S Vahvuudet	W Heikkoudet
O Mahdollisuudet	**Hyödyntämisstrategiat** (SO) - Asiantuntijuuden osaamisen jakaminen ja yhteistyön lisääminen erilaisia alustoja hyödyntäen -Tietoisuuden ja osaamisen ylläpitäminen - Asiakaslähtöisyyden korostaminen	**Sisäisten muutosten strategiat** (WO) - Yhteistyön läpinäkyvyyden lisääminen mm. yhteydenpidossa ja tietojärjestelmissä - Asiakasvastuutahon varhainen nimeäminen - Verkostoyhteistyöhön panostaminen
T Uhkat	**Ympäristösuuntautuneet muutosstrategiat** (ST) - Innovatiivisten palveluiden ja työnkuvien kehittäminen -Ohjauksen uusien käytäntöjen kokeileminen - Ajantasaisen tiedon seuraaminen	**Kriisistrategiat** (WT) - Jatkuva toiminnan arviointi - Tiedottaminen - Prosessien, toimintamallien ja rakenteiden arviointi ja selkiyttäminen

KUVIO 14 TOWS-matriisi

7.1 Osaamisen hyödyntäminen ammatillisessa kuntoutuksessa ja työkyvyn tukemisessa

Hyödyntämisstrategian (SO) tarkoituksena on vahvistaa vahvuuksia ja vahvuuksien (S) avulla hyödyntää tulevia mahdollisuuksia (O) (Weihrich 1982, 61; Engblom-Pelkkala & Joensuu 2019). Tämän tutkimuksen perusteella selkeänä vahvuutena näyttäytyy osatyökykyisten henkilöiden parissa työskentelevien ammattilaisten osaaminen ja verkostotuntemus. Eläketurvakeskuksen raportti (Liukko & Kuuva 2015, 84–85) esittää eriävänä tuloksena asiantuntijoiden koulutus- ja tietotason vaativan kehittämistä. Myös Kelan tutkimus (Ukkola ym. 2022, 29) tuo esille asiantuntijoiden osaamisen puutetta muun muassa kuntoutuspalveluiden, toimintamallien, prosessien sekä kuntoutuksen kentän osalta. Tietoisuuden ja osaamisen ylläpitäminen vaatii jatkuvaa panostusta, mutta toimii yhtenä hyödyntämisstrategiana.

Asiantuntijuuteen kuuluu myös osaamisen jakaminen verkoston kesken. Osaaminen jakaminen ja tiedon vaihtaminen tunnistettiin heikkoudeksi sekä tässä tutkimuksessa, että Kelan tutkimushaastatteluissa (Ukkola ym. 2022, 29). Kaikilla kuntoutuksen parissa työskentelevillä asiantuntijoilla on tietoa ja osaamista, jonka jakaminen ja tekeminen näkyväksi auttaa osatyökykyistä henkilöä pääsemään tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Asiantuntija voi lisätä tietoisuutta erilaisista palveluista, jotka ovat verkoston ulottuvilla. Muissakin tutkimuksissa asiantuntijan kuntoutusosaamiseen liitetään verkostotuntemus ja ammatilliseen kuntoutukseen kaivataan verkostotyötapojen kehittämistä (Juvonen-Posti & Pensola 2016, 56, 136). Verkostotyöskentely on nostettu myös yhdeksi tulevaisuusskenaarioksi suomalaisen työelämän kehityksessä (Väänänen ym. 2020, 20–21), joten yhteistyön lisääminen nähdään perusteltuna hyödyntämisstrategiana ammatillisen kuntoutuksen kehittämisessä.

Asiantuntijan osaamisessa, osaamisen jakamisessa ja verkostoyhteistyön tekemisessä tulee muistaa, että toiminnan keskiössä on asiakas tarpeineen pääosassa. Asiakaslähtöisyyden tulee toteutua prosessin kaikissa vaiheissa (Laitinen ym. 2020, 58). Tutkimustuloksissa näkyi asiakkaan oman motivaation merkitys ja SWOT- analyysissä sen nähtiin olevan mahdollisuus (O), jota asiantuntija voi omalla osaamisellaan vahvistaa. Kuntoutustyötä tekevän asiantuntijan osaamiseen kuuluu herkkyys havaita kuntoutusmotivaation taustalla olevat moninaiset tekijät, kyky reagoida niihin ja kyky kohdata asiakas kokonaisvaltaisesti ja asiakaslähtöisesti (Härkäpää ym. 2022, 74–76).

Tutkimustulosten mahdollisuuksissa (O) korostui digitaalisten alustojen hyödyntäminen osana ammatillisen kuntoutuksen kehittämistä. Yhteistyössä voidaan hyödyntää koko ajan enemmän erilaisia digitaalisia alustoja ja käyttää erilaisia yhteydenpitotapoja ja -välineitä. Digitaalisten alustojen hyödyntämistä osana moniammatillista työskentelyä on pohdittu myös SOTETIE-hankkeen kirjallisuuskatsauksessa sekä uhkana että mahdollisuutena (Moisanen & Lintula 2020, 71). Tulevaisuuden kuntoutuksen toteuttamisessa korostuu teknologian hyödyntäminen, mikä näkyy myös alan osaamisvaatimuksissa (Holvikivi ym. 2020, 7, 11, 17–18).

7.2 Sisäisillä muutoksilla kohti parempaa yhteistyötä

Sisäisten muutosten strategioiden (OW) kohdalla tarkoituksena on hyödyntää mahdollisuuksia (O) heikkouksien edistämisessä (W) (Weihrich 1982, 61; Engblom-Pelkkala & Joensuu 2019). SWOT-

analyysin kautta tehdyssä kehittämistaulukossa (KUVIO 14) sisäiset muutokset pitivät sisällään yhteistyön läpinäkyvyyden lisäämisen sekä arkisessa yhteydenpidossa että tietojärjestelmien hyödyntämisessä. Myös yhteistyön tekeminen kasvokkain nousi kehittämisen painopistealueena esille. Kyselytutkimuksen aineistossa mainittu ”kasvottomuus” nousee esille myös Eläketurvakeskuksen tekemässä tutkimuksessa (Liukko & Kuuva 2015, 84). Kehittämisen mahdollisuutena nähtiin opinnäytetyön tutkimuksessa yhteydenpitotapojen ja -välineiden hyödyntäminen. Tietojärjestelmien kehittäminen korostuu yhteistyön parempana mahdollistajana (Liukko & Kuuva 2015, 86). SWOT-analyysissa heikkouksina olivat tiedonkulku ja kokonaisterveydentilasta kertova terveystietojen saatavuuden puute. Sisäisten muutosten strategioissa ongelmaan voidaan hakea ratkaisua yhteistyön ja sen läpinäkyvyyden lisäämisellä.

Yksi sekä kuntoutustarpeen arvioinnissa että ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisessa koettu heikkous oli resurssien riittämättömyys. Kelan tutkimuksen (Ukkola ym. 2022, 14–15, 21) tulokset ovat yhteneväisiä siinä, että resurssit ovat yksi merkittävimmistä kuntoutusprosessia estävistä tekijöistä. Kyselyaineistossa vahvuutena nousi esille, että asiantuntijoilla on riittävästi aikaa ohjata ammatilliseen kuntoutukseen, vaikka resurssit ovat vähäiset. Kelan tekemässä tutkimuksessa (Ukkola ym. 2022, 30) nähtiin ohjaukseen käytettävissä olevan ajan olevan eriävästi heikkous.

Yksi mahdollisuuksia ja heikkouksia yhdistävä tekijä, ja sisäisen muutoksen strategian kehittämisidea, olisi asiakasvastuutahon nimeäminen ammatillisen kuntoutuksen alkaessa. Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelmassa asiakkaan prosessin ohjaamiseen on ehdotettu vastuullisen asiakasohjauksen -mallia (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 51). Asiakasvastuutahon varhainen nimeäminen auttaa SWOT-analyysin heikkouksissa esiin tulleiden resurssien oikeaan kohdentamiseen ja asiakkaan tarvitsemien palveluiden saatavuuteen ja oikea-aikaisuuden parempaan huomioimiseen.

7.3 Innovatiivisuus osana yhteistyön ja osaamisen kehittämistä

Ympäristösuuntautuneessa muutosstrategiassa (ST) vahvuuksien (S) avulla muutetaan suhdetta ympäristöön uhkien (T) torjumiseksi (Weihrich 1982, 61; Engblom-Pelkkala & Joensuu 2019). SWOT-analyysissa kuntoutustarpeen arvioinnin ja ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisen uhkiksi (T) nousivat kuntoutuksen palvelujärjestelmän hajanaisuus ja kankeus sekä siitä johtuva työn- ja vastuunjaon epäselvyys. Tiedon vähyys tai puute sekä työnjaon toimimattomuus vastaa

muitakin aiheesta tehtyjä tutkimuksia (esim. Ukkola ym. 2022, 30–31). Työnjaon toimimattomuus heijastuu asiakkaan yksin jäämiseen (Ukkola ym. 2022, 32) ja kuntoutuksen odotusajan kasvamiseen, kun ohjaus vie aikaa. Tähän voidaan vastata vahvuudella (O) eli hyödyntää ammattilaisten monipuolista osaamista käyttämällä aikaa ohjauksen uusien käytäntöjen kokeilemiseen sekä innovatiivisten palveluiden ja työnkuvien kehittämiseen.

Palveluohjaus on toimintamalli, jossa suunnitelmallisesti ja joustavasti edetään asiakkaan tarpeista tavoitteisiin huomioiden myös taloudellisuus sekä palveluiden lopputulos palveluiden tuottajien näkökulmasta. Palveluohjaukseen kuuluvat keskeisesti nimetty henkilökohtainen vastuuhenkilö (case manager) sekä palveluiden koordinointi (service co-ordination), jossa nimetty henkilö koordinoi yli hallinnollisten sektorirajojen asiakkaalle riittävän tuen ja tarkoituksenmukaiset palvelut. Yksi merkittävä ulottuvuus palveluohjauksessa on uusien palveluiden innovointi, jolloin luodaan asiakaslähtöisesti moniammatillisen verkostotyöskentelyn kautta uusia palveluita esimerkiksi palvelumuotoilun keinoin. (Laitinen ym. 2020, 61–62.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristön muutokset sekä asiakkaiden palveluntarpeiden muutokset edellyttävät alan osaamiselta uudistumista ja jatkuvaa osaamisen ylläpitämistä. SOTETIE-hankkeessa (2019–2021) on tehty laaja kirjallisuuskatsaus, jonka tarkoitus on ollut koota sote-sektorilla tarvittava sosiaali- ja terveysalan geneerinen eli yhteinen osaaminen. Keskeisiä yhteisiä osaamisen lisäämisen tarpeita tunnistettiin esimerkiksi asiakaslähtöisen työskentelyn, palvelujärjestelmäosaamisen ja digitalisaation osaamisen vahvistamisessa. (Laanterä & Saunders 2020) Ajantasaisen tiedon seuraaminen mahdollistaa sen, että ammattilaiset pysyvät ajan hermolla ja tietävät mitä muutoksia kuntoutuksen kentällä juuri sillä hetkellä tai tulevaisuudessa on tapahtumassa. Näin he voivat suunnitella yhteisesti ratkaisuja, miten asiakkaiden asiaa voidaan edistää parhaalla mahdollisella tavalla.

7.4 Kriisistrategioissa korostuu palvelujärjestelmä

Kriisistrategioiden (TW) suunnittelun tarkoituksena on varautua uhkiin (T) ja tunnistettuihin heikkouksiin (W), jotta äkilliset muutokset eivät vaaranna toimintaa (Weihrich 1982, 61; Engblom-Pelkkala & Joensuu 2019). Opinnäytetyössä SWOT-analyysin uhkat (T) liittyivät palvelujärjestelmän toimivuuteen, vastuunjakoon järjestelmässä sekä tietojärjestelmien moninaisuuteen terveystietojen saatavuuden näkökulmasta. Yhteistyön ja vastuunjaon

problematiikkaa ammatillisen kuntoutuksen prosessissa ja työkykyongelmien hallinnassa on nostettu esille Eläketurvakeskuksen tutkimuksessa (Liukko & Kuuva 2015, 82–83). Pirstaleisuutta palvelujärjestelmän eri tahojen kesken on kuvattu samoin heikkoutena kuin kyselytutkimuksesta saadussa aineistossa. Yksi hyödynnettävä kriisistrategia on jatkuva toiminnan arviointi, mikä pitää sisällään prosessit, toimintamallit ja rakenteet. Toimintamalleja työttömien kanssa tehtävässä hallinnanrajat ylittävässä yhteistyössä on kuvattu Saikun väitöskirjassa (Saikku 2018, 57) hyviksi. Poikkeuksen tekee kuitenkin terveyspalveluiden, ja siellä tehtävän työkyvyn arvioimisen, mukaan saaminen koordinoituun yhteistyöhön. Rakenteita monialaisen yhteistyön tekemisessä tukevat lait ja ohjeistukset. (Saikku 2018, 57, 63.) Kuntoutuskentälle on asetettu hallituksen toimesta muutosohjelmia, joissa huomiota on kiinnitetty kuntoutusprosessien selkeyttämisen toimintamalleihin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 17–18). Kuntoutusprosessin sujuvuus näyttäytyi opinnäytetyön tutkimustuloksissa ristiriitaisena, kun taas Kelan tutkimuksessa (Ukkola ym. 2022, 17) prosessi nousee esille melko toimivana tekijänä. Kuntoutusprosessien kehittämisen muutosideat käsittelivät opinnäytetyössä hallituksenkin linjaamia (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 30) prosessipalvelupolkuja.

Terveystietojen saatavuus (T), jotta asiantuntijoilla on riittävästi tietoa osatyökykyisen henkilön todennetusta työ- ja toimintakyvystä, vaatii kriisistrategioiden osalta varautumista. Yhtenäisten tietojärjestelmien puute on havaittu haasteeksi useissa tutkimuksissa (Liukko & Kuuva 2015, 68, 84; Turkia 2021, 183), mikä tukee opinnäytetyön tuloksia tietojärjestelmiin liittyvistä epäkohdista. Erilliset tietojärjestelmät haastavat monialaisen yhteistyön tekemistä (Hujala & Lammintakainen 2018, 22, 26). Yhtenä strategisena ratkaisuna TOWS-analyysin kautta jäsenneltiin tiedottamisen kehittämistä. Jos järjestelmät eivät keskustelu keskenään, pystytään tiedottamisen kautta välittämään tietoa kommunikoinnin vaihtoehtoisista tavoista. Tiedottaminen on nostettu yhteistyötä edistävänä tekijänä esille myös Kuntoutussäätiön tutkimuksessa (Hietala ym. 2014, 11-12).

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tutkimusvaiheen tarkoituksena oli selvittää monialaisessa kuntoutusjärjestelmässä yhteistyön toteutumista osatyökykyisillä asiakkailla kuntoutustarpeen arvioinnin ja ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisen vaiheessa. Monialaisen yhteistyön tutkimisella haluttiin saavuttaa tietoa, mitkä ovat merkittävimmät tekijät, joilla voidaan ennaltaehkäistä osatyökyisten väliinputoamista palvelujärjestelmässä. Tutkimuskysymyksiä oli yhteensä kolme. Kehittämisvaiheen tarkoituksena oli verrata kyselytutkimuksen tuloksia aiempiin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin ja nostaa esille merkittävimpiä yhteistyöhön liittyviä tekijöitä. Opinnäytetyön kehittämisvaiheen tavoitteena oli tuottaa tulevaisuudessa hyödynnettävää tietoa monialaisen yhteistyön onnistumisen tekijöistä.

Työkyvyn kontekstina opinnäytetyössä olivat osatyökykyiset ihmiset, jotka voisivat hyötyä työ- ja toimintakykynsä vahvistamisesta ammatillisen kuntoutuksen keinoin. Työkyvyn näkökulmasta opinnäytetyön tulokset viittaavat siihen, että osatyökykyisten kanssa työskentelevät ammattilaiset osaavat havaita asiakkaan kuntoutustarpeen ja työkyvyn aleneman sekä ohjata ammatilliseen kuntoutukseen. Asiakkaan terveydentila on tietoperustassa esitetyn Työkykytalo-mallin mukaan työkyvyn perusta, jonka päälle muut työkykyyn vaikuttavat tekijät linkittyvät (Työterveyslaitos). Huomiota tulee kiinnittää siihen, onko ammatillinen kuntoutus terveydentila huomioiden oikea-aikaista, sillä kuntoutumisen yksi perustuva lähtökohta on oikea-aikaisuus (Autti-Rämö 2021). Oikea-aikaisuus korostui tutkimuksessa yhtenä kuntoutustarpeen arviointia parhaiten edistävänä tekijänä. Tutkimuksen vastauksissa ja kehittämisideoissa korostui toive yhteisiin tietojärjestelmiin, jotta asiakkaan työkyvyn arviointia pystyttäisiin vahvistamaan. Hallitus on antanut lokakuussa 2022 esityksen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietolain uudistamisesta (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2022), jolla vastataan monialaisen yhteistyön haasteisiin kuntoutustarpeen arvioinnissa.

Ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmän osalta tutkimuksessa haluttiin selvittää, miten ulkoinen ympäristö tukee tai ei tue kuntoutustarpeen arviointia ja ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumista. Palvelujärjestelmä koettiin ammatillisen kuntoutuksen hakuvaiheessa tutkimustulosten ja synteesin pohjalta liian pirstaleiseksi ja kankeaksi. Ammatillisen kuntoutuksen prosessikuvauksia kaivattiin lisää, mihin myös kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma on kiinnittänyt huomiota (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 30). Palvelujärjestelmän

monitoimijaisuus korostuu, kun ammatillisen kuntoutuksen palvelut ovat monen eri toimijan vastuulla, tavoitteet kuntoutuksissa ovat erillisiä, pääsykriteerit poikkeavat toisistaan ja sisältö vaihtelee (Juvonen-Posti ym. 2022, 169). Kehittämisideat tutkimuksessa liittyivät prosessien kehittämisen lisäksi palveluiden saatavuuden parantamiseen sekä monialaisen yhteistyöverkoston vastuunjaon selkeyttämiseen.

Kantavana teemana opinnäytetyössä toimi monialainen yhteistyö, jonka kehittämisestä oltiin erityisen kiinnostuneita. Tulosten mukaan yhteistyö on yksi keskeisimmistä kuntoutustarpeen arviointia ja ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumista edistävistä tekijöistä. Kaikissa avoimissa vastauksissa korostui, että monialaista yhteistyötä tulee kehittää. Monialaisen yhteistyön tekeminen on noussut tutkimuksissa esille huolen aiheena (Remus ym. 2022) ja merkittäviä yhteistyötä edistäviä tekijöitä on tutkittu olevan arkisen yhteydenpidon sujuvuus sekä ymmärrys eri toimijoiden mahdollisuuksista ja keinoista työkyvyn arvioinnin tukena (Liukko & Kuuva 2015, 89). Opinnäytetyön tulosten perusteella yhteistyön merkittävimmät tekijät ovat tiedonkulun sujuvoittaminen ja vastuunjaon tarkempi määrittely. Monialainen yhteistyö nähdään sekä työkykyä edistävänä että palveluita paremmin kohdentavana tekijänä (Oivo & Kerätär 2018, 61).

Monialaisen yhteistyön tekemiseen liittyy olennaisesti asiantuntijoiden henkilökohtainen osaaminen ja osaamisen jakaminen kuntoutuksen toimintakentällä. Opinnäytetyön kyselyssä asiantuntijat arvioivat omaa osaamistaan hyvillä arvioilla, mutta aiempien tutkimusten mukaan asiantuntijaosaaminen työkyvyn arvioinnissa ja kuntoutuksessa vaativat kehittämistä (Liukko & Kuuva 2015, 84–85; Ukkola ym. 2022, 29, 33). Kuntoutuksen tulevaisuuden osaamisteemojen perusteella osaamisessa tulee yhä enenevissä määrin näyttäytymään toimintakyvyn ja -ympäristön arviointiosaaminen sekä yhteistoimintaosaaminen (Holvikivi ym. 2020, 17). Tutkimuksessa asiantuntijoiden osaaminen ei näyttäytynyt haasteena, mutta osaamisen jakaminen asiantuntijoiden kesken koettiin vaihtelevana. Osaamisen jakaminen on yhteydessä yhteistyön teemaan, jossa keskiöön nousee tiedonkulku ja yhteydenpito.

Tuloksien ja teorian pohjalta voidaan todeta, että merkittävimmät tekijät monialaisen yhteistyön tekemisessä kuntoutustarpeen arvioinnin osalta ovat kuntoutuksen oikea-aikaisuuden varmistaminen, tiedonkulun sujuvoittaminen sekä vastuunjaon selkeä määrittely. Monialaisen yhteistyön tekemistä kuntoutustarpeen arvioinnissa edistää oikean hoitotahon saaminen. Ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisen edistämisen yksi merkittävimmistä tekijöistä on selkeä palvelujärjestelmä, jossa jokaisen asiantuntijan vastuun- ja tehtävänjako on selvillä. Molempien

teemojen osalta merkittävinä tekijöinä korostuu yhteistyö, johon liittyy tiedonkulku ja yhteydenpito. Toisena merkittävänä tekijänä sekä kuntoutustarpeen arvioinnissa että ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisessa näyttäytyi asiantuntijoiden osaaminen ja koulutuksen merkitystä korostettiin. Monialaisen yhteistyön kehittäminen vaatii tutkimuksen mukaan tietojärjestelmien yhtenäistämistä, selkeämpien prosessikuvausten tekemistä sekä palveluiden saatavuuden lisäämistä. Myös digitaalisten alustojen hyödyntäminen kuntoutuksessa edistäisi monialaista yhteistyötä. Monialaisen yhteistyön kehittäminen asiakkaan työkyvyn edistämisessä tulee näyttäytyä myös siinä, että ammatillisen kuntoutuksen oikea-aikaisuus varmistetaan.

9 POHDINTA

Pohdinnassa tarkastellaan opinnäytetyön prosessia arvioimalla tutkimuksellisen kehittämistyön toteuttamista vaihe vaiheelta. Tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta käydään läpi omina kappaleinaan. Viimeisessä kappaleessa on pohdittu opinnäytetyön tutkimustulosten merkitsevyyttä peilaten tuloksia tulevaisuuden kehityssuuntiin ja tuleviin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Loppuun on koottu myös opinnäytetyön tekijöiden ajatuksia tutkimusaiheeseen liittyvästä kehittämisestä ja jatkotutkimusehdotuksista.

9.1 Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin arviointi ja pohdinta

Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi kesti vähän yli vuoden. Tutkimusprosessi lähti käyntiin, kun opinnäytetyöntekijät löysivät yhteisen mielenkiinnon kohteen edistää osatyökykyisten työllistymistä ja työssä pysymistä sekä ennaltaehkäistä väliinputoamista ammatillisen kuntoutuksen osajärjestelmien välillä. Ideointi- ja suunnitteluvaiheessa punnittiin useita tutkimusmenetelmiä tutkimuksen toteuttamiseksi. Kvantitatiivinen tutkimus valikoitui lopulliseksi tutkimusmenetelmäksi, koska sen katsottiin tuovan juuri haluttua tietoa. Sen lisäksi se oli menetelmänä uusi molemmille opinnäytetyöntekijöille. Tutkimus- ja kehittämisprosessit etenivät suunnitelmallisesti ja erilaisten vaiheiden kautta. Välillä edettiin hyvällä vauhdilla ja innolla eteenpäin ja sen jälkeen saattoi seurata hyvinkin pysähtynyt jakso, jolloin haukattiin happea ja annettiin ideoille tilaa hautua. Prosessin aikana opinnäytetyöntekijät toteuttivat jatkuvaa arviointia, jonka perusteella suunnitelmaa muokattiin aina tarvittaessa. Aikataulut olivat toisinaan tiukkoja, mutta työ saatiin päätökseen suunnitellussa aikataulussa.

Tutkimusprosessin aikana tutustuttiin erittäin laajasti aiheeseen liittyvään teoriatietoon ja aiempiin tutkimuksiin aiheen tiimoilta ja pohdittiin tarkkaan, millaista tietoa työllä halutaan tuottaa ja miten tieto saadaan. Teoreettisen viitekehyksen muodostamiseen ja rajaamiseen paneuduttiin huolella. (Vilkka 2021, 37). Teoriaa myös täydennettiin prosessin aikana. Tutkimuksen keskeiset käsitteet avattiin selkeästi, jotta lukijan ei tarvitse nähdä vaivaa käsitteiden miettimiseen. Perehtyminen aiempiin tutkimuksiin nosti esiin monialaisen yhteistyön osatekijöitä. Kyselylomaketta laatiessa pohdittiin tarkasti, että kysely mittaa juuri sitä, mitä sen käsitteillä väitetään mitattavan. Kysymykset laadittiin tarkoin pohtien ja varmistettiin siten, että kysely on vastaajien ymmärrettävissä. Kyselyn

yhteydessä lähetettävän saatekirjeen sisältöä mietittiin tarkasti, jotta lukijan mielenkiinto aiheeseen heräisi.

Tutkimuksessa rakennettiin mittari, jolla voidaan selvittää monialaisen yhteistyön merkittävimpiä tekijöitä. Mittarin tekemisessä pyrittiin huomioimaan eri tavoin mittarin psykometriset ominaisuudet ja tulevaisuuden käyttökelpoisuus (Valkeinen, Anttila & Paltamaa 2014, 3). Tutkimuksen avulla saatiin vastauksia tutkimuskysymyksiin ja tuotettiin ajankohtaista, tulevaisuudessa hyödynnettävää tietoa ja kehittämisajatuksia monialaisen yhteistyön onnistumisen tekijöistä. Kyselytutkimuksen kohderyhmänä oli 140 henkilön asiantuntijaverkosto. Vastauksia kyselyyn saatiin kahdeksalta asiantuntijalta, joten kyselyn vastausprosentti jäi erittäin alhaiseksi. Tuloksia ei voida katsoa yleistettäviksi, mutta vastauksia on ollut mahdollista verrata aiempiin samankaltaisiin tutkimuksiin ja löytää korrelaatio. Tulosten osalta merkittäviksi kehittämistyössä osoittautuivat avoimet kysymykset, joihin saatiin vastauksia lähes kaikilta kyselyyn vastanneilta asiantuntijoilta. Tutkimuksen suppealla vastauskoolla ei pystytty arvioimaan yhteistyötä tiettyjen yhteistyötahojen välillä, vaikka niihin liittyen tulikin vastauksissa kannanottoja. Avoimissa vastauksissa tuotiin esiin myös se, että opinnäytetyön aihe koettiin merkityksellisenä.

> “Tärkeä aihe. Paljon menee aikaa siihen, että arviointi kestää ja tieto ei kulje, koska vastuut epäselviä.”

Verkkokyselyissä vastausprosentti jää usein alhaiseksi, ja siihen voi olla monia syitä (Kananen 2014, 199, 208). Tässä tutkimuksessa vastausmäärä jäi huomattavan alhaiseksi. Verkostolle lähetettiin alkuperäisenä vastausaikana muistutusviesti ja vastausmäärän jäätyä pieneksi pidennettiin vastausaikaa viikolla. Siitä huolimatta kato oli todella suuri ja pohdittiin, miksi vastauksia ei saatu. Kyselyn kohderyhmänä oli koko Pirkanmaan työllisyysverkoston jäsenet ja kaikille lähti kutsu osallistua tutkimukseen. Jostain syystä suuri osa verkostosta sivuutti kyselyn, eikä käynyt tutustumassa siihen. Webropolista sai tiedon, että lähes kaikki kyselyä katsoneet myös vastasivat. Siitä voitiin päätellä, että kyselyn avanneet vastaajat kokivat kyselyn aiheen tärkeäksi. Tutkimusaineiston keräämisen ajankohta vaikuttaa tutkimustuloksiin (Vilkka 2021, 203). Verkkokysely lähetettiin aikana, jolloin kouluissa oli syysloma. Valitulla ajankohdalla saattoi olla vaikutusta vastaajien määrään.

Tutkimuksen aineiston käsittely suoritettiin aiemmasta suunnitelmasta poikkeavalla tavalla vastaajien vähyyden vuoksi. Myös kehittämistyön toteuttamista jouduttiin ideoimaan useaan

otteeseen, koska määrällisen tutkimuksen aineistoa ei voitu esittää alkuperäisen suunnitelman mukaan tilastollista analyysiä hyödyntäen. Kehittämistyössä hyödynnettiin SWOT-analyysia, joka osoittautui tarkoituksenmukaiseksi ja monipuoliseksi työkaluksi tarkasteltaessa tutkimuksen tuloksia, verratessa niitä aiempiin tutkimuksiin ja pohtiessa aiheeseen liittyviä vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia. TOWS- matriisin avulla koottiin kuntoutustarpeen arvioinnin ja ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen kehittämisideat. TOWS-matriisilla tutkimustuloksia pystyttiin esittämään tulevaisuuden kehittämisstrategioina. Kehittämisosuus oli lopulta onnistunut, vaikka sitä jouduttiin muuttamaan tutkimuksen toteuttamisen aikana.

Tutkimuksen tulee olla hyödyllinen, käyttökelpoinen ja relevantti. Tutkimusmenetelmä vaikuttaa tulosten hyödyllisyyteen ja erilaisilla aineiston käsittely- ja keräämismenetelmillä saadaan erityyppistä tietoa tutkittavasta aiheesta. (Heikkilä 2014, 30.) Vaikka vastaajamäärä tutkimuksessa ei ollut korkea, arvioivat suurin osa vastaajista oman osaamisensa työkyvyn arvioinnissa ja ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisessa hyviksi. Tämä viestii tutkimuksen kohderyhmän olleen oikein kohdennettu suhteessa opinnäytetyön aiheeseen. Tällä hetkellä on käynnissä useita uudistuksia ja hankkeita koskien osatyökykyisten työllistymistä. Määrällisellä tutkimuksella saatiin nostettua esiin verkostotyön keskeisimpiä elementtejä tällä hetkellä tietyn vastaajajoukon kokemana, ja tulokset saatiin esitettyä tilastollisessa muodossa. Yhdessä avointen vastausten kanssa tutkimuksesta saatiin kattava aineisto, jonka perusteella kehittämisosiota pystyttiin tekemään. Aineiston analyysilla saatiin myös aiempiin tutkimuksiin tukeutuen laadittua kehittämisstrategia osatyökykyisten asiakkaiden työllistymisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön lisäämiseksi.

Opinnäytetyön tekeminen oli merkityksellinen ja avartava kokemus opinnäytetyöntekijöille tulevina kuntoutuksen asiantuntijoina (YAMK). Molemmat opinnäytetyön tekijät työskentelevät osatyökykyisten ihmisten parissa, joten tutkimuksen tulokset ovat arvioitavissa ja hyödynnettävissä omassa työssä. Kun yhteistyötä arvioi kriittisesti tutkimustulosten perusteella, pystyvät opinnäytetyön tekijät kiinnittämään olemassa oleviin haasteisiin enemmän huomiota omassa työssään. Arvioinnin kautta kehittämistä pystyy viemään myös tekijöiden omiin asiantuntijaorganisaatioihin ja -verkostoihin. Asiantuntijuus on elinikäistä oppimista ja jatkuvaa itsensä kehittämistä, jossa ei koskaan voi tulla täysin valmiiksi. Asiantuntijuuden luonteeseen kuuluu osaamisen jatkuva kehittäminen (Trapp 2013, 71).

9.2 Tutkimuksellisen kehittämistyön eettisyys

Opinnäytetyön tekijät arvioivat omia lähtökohtiaan, asenteitaan ja toimintatapojaan kriittisesti kaikissa tutkimuksellisen kehittämistyön vaiheissa ja noudattivat hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimusetiikkaa kuvaa termi kriittinen totuus, mikä tarkoittaa tutkimuksen toteuttamista hyvää tieteellistä arvo- ja moraalipohjaa kunnioittaen. Tutkimusta tekevien tulee arvioida omia perusteitaan ja toimintatapojaan kriittisesti suhteessa tehtävään tutkimukseen. (Mäkinen 2006, 5, 28, 35). Opinnäytetyön tekijät eivät antaneet omien käsitystensä vaikuttaa tutkimuksen toteuttamiseen ja esimerkiksi mittarin luomiseen, vaan toteuttivat tutkimuksen vahvasti teoriaan nojaten.

Tutkimusetiikka sisältyi tutkimukseen prosessinomaisesti aina ideointivaiheesta saatuihin tutkimustuloksiin asti (Vilkka 2021, 41). Lait ja normit ohjaavat eettisten ratkaisujen tekemisessä osana tutkimusta. Eettisiin normeihin sisältyy ihmistieteiden etiikka, sisäisen etiikan periaatteet sekä tutkittavien tietojen turvaamisen etiikka. (Kuula 2006, 21, 59). Opinnäytetyön tekemistä tutkimuseettisesti ohjasi ymmärrys eettisistä periaatteista, plagioinnista, viittauskäytänteistä ja hyödynnettävän tiedon tarkasta arvioinnista. Valittujen tutkimus- ja kehittämismenetelmien toteuttamisessa huomioitiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2021) ohjeet hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Hyvä tieteellinen käytäntö perustuu eettisesti kestävien tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien käyttöön (Vilkka 2021, 41). Tiedonhankinnan eettisyys huomioitiin luomalla selkeä tiedonhakustrategia tutkimuksen tueksi. Kaikki tutkimuksen teoriaan ja tutkimustulosten synteesiin käytetyt tutkimukset arvioitiin molempien opinnäytetyön tekijöiden toimesta. Viittauksia tarkistettiin läpi koko työn ja viittausohjeissa noudatettiin Oulun ammattikorkeakoulun omia ohjeita.

Tutkimus- ja kehittämismenetelmien valinta sisältyy tutkimuksen suunnittelun vaiheeseen. Tutkimus- ja kehittämismenetelmissä eettisyyttä arvioitiin prosessin edetessä varmistamalla menetelmien yhteensopivuus suhteessa tutkimuksen tavoitteisiin. Ensin kiinnitettiin huomioita metodologian valintaan ja teoreettisen viitekehyksen tarkkaan läpikäymiseen. Eettisyyteen tutkimuksen suunnittelussa liittyy hankittavan tutkimusmateriaalin käyttö ja käsittely sekä niistä tiedoksi anto kyselyyn vastaajille. (Mäkinen 2006, 80–81.) Materiaalin hankintaa ja varsinaista tutkimusaineistoa ohjaavat eettisinä normeina tutkimuksen luotettavuus ja ihmisarvon suojelu (Kuula 2006, 60). Opinnäytetyössä kerättiin aineisto sähköisellä kyselyllä erilaisissa työkykyä edistävissä palveluissa toimivilta asiantuntijoilta. Kyselyyn vastaaville annettiin tiedoksianto

tutkimuksesta, tietosuojasta sekä tieto tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta kyselylomakkeen alussa (LIITE 4). Teoksessa Tutkimusetiikka (Kuula 2006, 102) on esitetty tarkistuslista oleellisesta informoinnista tutkimukseen osallistujille. Tarkistuslistaan sisältyy tutkimuksen tekijöiden yhteystiedot, tutkimuksen tavoite, tieto osallistumisen vapaaehtoisuudesta, aineiston keruun tapa, luottamuksella annettujen tietojen suojaamisen käytännöt ja saatujen tietojen käyttö (Kuula 2006, 102). Tarkistuslistaa hyödynnettiin tutkimuksen tiedoksiannossa.

Kyselylomakkeen laadinnassa tulee ottaa huomioon asiakaseettisyys ihmisarvoa kunnioittavien normien, joita ovat itsemääräämisoikeus, vahingoittumattomuus ja yksityisyyden kunnioittaminen, kautta. Tutkimuksen vapaaehtoisuus näyttäytyi lomakkeeseen vastaamisen ja lähettämisen yhteydessä (Kuula 2006, 60, 117.) Eettisyyden normeihin sisältyy anonymiteetti, joka huomioitiin opinnäytetyön kaikissa vaiheissa. Anonymiteetti tarkoittaa tutkimuseettisesti henkilötietojen käsittelyä niin, että niistä poistetaan kaikki tunnistettavuustiedot (Mäkinen 2006, 114). Kvantitatiivisen aineiston tunnistettavuus on yleisesti ottaen matalampi kuin laadullisessa tutkimuksessa. Anonymisoinnissa tulee huomioida tutkittaville annettu informaatio, taustamuuttujat, avointen kysymysten muuttujat ja tutkimusaineiston aihepiiri. Kyselylomakkeen täyttäminen verkossa on usein vuorovaikutuksellisesti eettisempää, sillä tutkimuksessa ei pääse syntymään esimerkiksi valta-asemia tai muita vuorovaikutusta haastavia ilmiöitä. (Kuula 2006, 174, 205, 210–213.) Kyselylomakkeen linkki muodostettiin yleisenä käyttölinkkinä ja se oli näin ollen vastaajille täysin anonyymi. Linkki lähetettiin yleiselle alustalle, jolloin yksityisyydensuoja saatiin turvattua. Kysymykset koostuivat tarkasti valituista teemoista, joten niissä tunnistavuuden riskiä ei ollut. Avointen vastausten analysoinnin ja tulosten esittämisen vaiheessa huolehdittiin tarkasti siitä, että vastaaja ei ole tunnistettavissa. Anonymisointi korostui entistä vahvemmin otoskoon jäätyä tutkimuksessa pieneksi.

Tutkimuksen aineistonkeruun jälkeen huomioitiin tutkimusmateriaalin käsittely. Materiaalin ja aineiston käsittelyn eettisyys on osa vastaajan tietosuojaa ja yksityisyyttä. (Mäkinen 2006, 81, 96–97, 120.) Kyselylomakkeen (LIITE 4) info-osuudessa kerrottiin materiaalin käytöstä osana opinnäytetyön tekemistä. Kerätty materiaali tullaan poistamaan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Materiaalin eettinen käsittely huomioidaan aineiston huolellisella säilyttämisellä ja välttämällä ylimääräisiä sähköisiä siirtelyjä (Kuula 2006, 208–209). Tutkimuksen aikana kyselytutkimuksen aineistoa siirrettiin vain sen verran, kun se oli välttämätöntä. Tutkimus- ja kehittämismenetelmän valinnan ja käytön jälkeen viimeisenä eettisten periaatteiden vaiheena tulee saatujen tulosten luotettavuus ja yleistettävyys. Saadun materiaalin tulee eettisyyttä noudattaen

olla paikkansa pitävää ja yleistettävissä olevaa. (Mäkinen 2006, 102.) Tulosten yleistettävyyttä on kuvattu kappaleessa tutkimuksellisen kehittämistyön luotettavuus.

9.3 Tutkimuksellisen kehittämistyön luotettavuus

Tutkimuksellisen kehittämistyön tietoperusta laadittiin monipuolista, luotettavaa aineistoa käyttäen. Lähdeaineistona käytettiin mahdollisimman tuoreita, viimeisen 10 vuoden sisään kirjoitettuja lähteitä, eli tutkimuksen tietolähteet olivat ajankohtaisia ja luotettavia. Valintakriteerit kirjoitettiin tiedonhakustrategiassa selkeästi auki. Myös koko tutkimuksen lähdeviitteet ilmaistiin huolellisesti.

Kyselylomakkeen laadinnan yhteydessä huomioitiin reliabiliteetti ja validiteetti. Luotettavan tutkimuksen edellytyksenä on tutkimukselle asetetut kriteerit ja niiden noudattaminen (Heikkilä 2014, 176). Reliabiliteetti eli luotettavuus mittaa saatavan tiedon pysyvyyttä ja johdonmukaisuutta huomioiden kyselyn ajankohta ja toteuttaja. Validiteetti eli pätevyys kuvautuu sillä, antaako valittu tutkimusmenetelmä halutun tiedon. Kyselylomaketta laadittaessa tulee huomioida, voidaanko kysymyksillä saavuttaa haluttu tieto. Myös kysymyksenasetteluun tulee kiinnittää huomiota, jotta vastaajat ymmärtävät kysytyn asian. (Mäkinen 2006, 87, 92; Vilkka 2021, 193.) Kysymysten laadinnassa huomioitiin tutkimuksen kohderyhmä.

Sähköisten sivustojen ollessa aineistonkeruuväline, tulee kyselyn vastaanottajat kohdentaa tarkasti, jotta edustavuus ja luotettavuus on arvioitavissa (Kuula 2006, 173–174). Kyselylomakkeen luotettavuutta voidaan lisätä lisäksi perusjoukon tarkalla määrittelyllä, otoksen edustavuudella, korkealla vastausprosentilla sekä tulosten huolellisella käsittelyllä (Heikkilä 2014, 178–179). Perusjoukko valittiin tutkimukseen perustellusti ja tuloksia tarkasteltiin huolella. Otoksen edustavuus ja vastausprosentti näyttäytyivät tutkimuksessa kuitenkin heikkoina, mikä alentaa tutkimustulosten luotettavuutta. Tutkimuksen mittauksessa on käynyt satunnainen virhe, mikä on vaikuttanut tutkimuksen reliabiliteettiin. Satunnaiset virheet johtuvat esimerkiksi olosuhteista, kuten tässä tutkimuksessa voidaan olettaa mittauksen ajankohdan olleen huono vastaajille. (Valkeinen, Anttila & Paltamaa 2014, 15.)

Tulosten arvioinnissa ja läpikäynnissä kiinnitettiin myös huomiota reliabiliteettiin. Luotettavuus eli reliabiliteetti tarkoittaa Vilkan (2021, 194) mukaan tulosten tarkkuutta, eli tutkimuksen tulokset eivät ole sattumanvaraisia ja tulokset ovat toistettavissa, jos mittaus tehtäisiin samalle joukolle eri tutkijan

toimesta. Tutkimuksen kokonaisluotettavuus on hyvä, jos tutkittu otos edustaa perusjoukkoa ja mittaamisessa on mahdollisimman vähän satunnaisuutta. Tässä tutkimuksessa vastausprosentti jäi alhaiseksi, eli se vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Tuloksissa kuvailtiin tietyn vastaajajoukon mielipidettä, mutta tulos ei ole yleistettävissä koko perusjoukkoon. Avointen kysymysten vastauksissa tekstiaineistoa oli paljon. Tuloksia lukiessa tulee huomioida, että kysymyksiin vastatessaan vastaaja oli halunnut nostaa esiin juuri tietyt asiat. Nämä asiat saattoivat olla esimerkiksi ammattilaisen henkilökohtaisesti tärkeäksi kokemia asioita tai sellaisia asioita, jotka vastaaja koki merkitykselliseksi juuri vastaushetkellä. Tämän takia jonkin kehitysidean tai muun asian puuttuminen vastaksista ei tarkoita sitä, ettei niitä olisi olemassa muiden ammattilaisten mielestä tai jossain toisessa hetkessä tai tilanteessa.

Tieteellisen tutkimuksen vaatimukset korostavat, että saatujen tutkimustulosten tulee joko tuottaa uutta tietoa tai esittää uutta hyödynnettävää tietoa suhteessa aiempiin tutkimustietoihin (Vilkka 2021, 42). Tällä tutkimuksella saatiin tuotua esiin uutta ajankohtaista tietoa työkyvyn tukemisesta, yhteistyön keskeisestä tekijöistä sekä osaamistarpeista kuntoutuksen toimintakentällä liittyen ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmään Suomessa. Tulosten tulkittavuutta ei ole tehtävissä tässä opinnäytetyössä, sillä tutkimus ei anna riittävän luotettavia mittaustuloksia verrattaviksi viitearvoihin (Valkeinen, Anttila & Paltamaa 2014, 25). Kuitenkin tutkimus on toistettavissa oleva ja toistoilla tutkimus antaisi tarkemman kuvan vastaajien mielipiteiden jakaantumisesta.

9.4 Kehittämisajatukset ja jatkotutkimusaiheet

Tässä tutkimuksessa vastausprosentti jäi tavoiteltua huomattavasti alhaisemmaksi. Työn tutkimuksellinen osuus samalla mittarilla on kuitenkin toistettavissa uudelleen samalla perusjoukolla, tai se voidaan kohdentaa uudelle ammatillista kuntoutusta arvioivalle ja ohjaavalle tutkimusjoukolle. Konkreettisia ehdotuksia yhteistyön kehittämiselle ei ollut kirjattu auki tämän tutkimuksen kaikissa avoimissa vastauksissa. Vastaajakadon takia opinnäytetyössä ei voitu hyödyntää vastaajien kannanottoja niiden yhteistyöverkostojen välillä, joissa monialainen yhteistyö koettiin joko toimivaksi tai haasteelliseksi. Nämä tiedon puutteet korostavat sitä, että opinnäytetyön kaltaiselle määrälliselle tutkimukselle on edelleen tarvetta, jotta saadaan luotettavaa tietoa mistä yhteistyö tietyn verkoston mielestä koostuu ja mitä yhteistyön osa-alueita tulisi ensisijaisesti kehittää juuri tällä hetkellä. Tutkimuksen voisi toteuttaa mukautettuna myös osatyökykyisille

asiakkaille ja saada siten asiakkaiden ääni kuuluviin siitä, miten he kokevat monialaisen yhteistyön toteutumisen omassa ammatillisen kuntoutuksen prosessissaan. Asiakkailta voisi myös tarkentaa, keitä he kokevat kuuluvan omaan verkostoonsa, eli keitä konkreettisesti ovat kuntoutusverkoston ammattilaiset.

Alkuperäisenä suunnitelmana oli toteuttaa kehittämisvaihe yhteiskehittämisen työpajassa. Kehittämisosuuden toteuttaminen asiantuntijoiden työpajassa kuitenkin kariutui aikataulun tiukkuuteen. Jatkossa voisi tutkimuksen kehittämisvaiheen toteuttaa uudelleen työpajamuodossa, jolloin kehittämiseen osallistuisi suurempi joukko osatyökykyisten parissa työskenteleviä kuntoutustarpeen arviointia ja ammatilliseen kuntoutukseen ohjaavia ammattilaisia. Kehittämisvaihetta ennen voisi esitutkimuksena toteuttaa osatyökykyisille asiakkailla kyselyn, jonka perusteella kehittämisvaiheen asiantuntijaverkosto koottaisiin. Tällöin huolehdittaisiin asiakaslähtöisesti siitä, että kaikki asiakkaiden mielestä työkykyä edistävät oleelliset tahot osallistuvat työpajoihin ja prosessien suunnitteluun. SWOT- analyysin ja sen pohjalta TOWS-matriisin laatimiseen osallistuisi laaja joukko, jolloin kehitysideoita saataisiin vielä laajemmin. Kehittämisideoita voitaisiin hyödyntää tutkimuksen johtopäätöksissäkin arvioitujen palvelupolkujen suunnittelussa.

Monialaisen yhteistyön laajempi ymmärtäminen on tärkeää erityisesti vuoden 2023 alussa sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyessä hyvinvointialueiden vastuulle. Tämän opinnäytetyön kaltaista tutkimustietoa voidaan hyödyntää suunniteltaessa osatyökykyisiä tukevia palveluita. Myös kuntoutuksen palvelujärjestelmää ja -prosessia tulee arvioida uudelleen sote-uudistuksen voimaantulon jälkeen, sillä monilla osatyökykyisillä ihmisillä on asiakkuus tulevien hyvinvointialueiden peruspalveluissa. Asiakastietolain uudistus (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2022) tuo muutoksia erityisesti sote-ammattilaisten tiedonsaantioikeuksiin sekä asiakas- ja potilastietojen luovutuksiin sote-palvelunantajien välillä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa käsiteltävät tiedot ovat arkaluonteisia, joten niiden turvallisesta käytöstä on huolehdittava tarkasti. Tietoturvan vaatimuksista ei voi joustaa, vaikka se joskus viivästyttäisi tiedon kulkua ja esimerkiksi uusien digipalvelujen toteutusta. Lakiuudistus voi kuitenkin kehittää ja edistää sen oleellisen tiedon jakamista, mitä tarvitaan monialaisessa yhteistyössä osatyökykyisten parissa työskennellessä.

Ammatillisen kuntoutuksen järjestelmä on pirstaleinen ja verkostoyhteistyö kaipaa innovatiivista kehittämistä. Tarvitaan lisää tutkimustietoa ja näyttöä yhteistyön vaikuttavuudesta tukemaan osatyökykyisten yhteiskuntaan kiinnittymistä ja työllistymistä. Erityisesti erilaisissa siirtymäkohdissa

ja nivelvaiheissa yhteistyön ja oikea-aikaisuuden merkitys korostuu. Kuntoutuksen onnistumiseksi tarvitaan asiakkaan ja asiantuntijoiden yhteistä näkemystä ongelmista, suunnitelmaa työskentelystä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä selkeää vastuunjakoa ja sitoutumista yhteistyöhön (Härkäpää ym. 2022, 82). Jokainen asiakas kulkee järjestelmässä omaa polkuaan. Tarvitaan kaikkien asiantuntijoiden laajaa osaamista omalla asiantuntijuusalueellaan ja sen lisäksi tietoa ja ymmärrystä oman alueen ulkopuolelta, jotta jokainen kuntoutustyötä tekevä ammattilainen voi toimia asiakkaan parhaaksi. Yhteinen kieli, eli ymmärrys toisten toimijoiden mahdollisuuksista ja keinoista on tärkeää. Jatkuvuuden turvaaminen kaikissa osatyökykyisen asiakkaan polun vaiheissa on välttämätöntä ja sen toteutumiseksi tarvitaan moniammatillista ja –alaista yhteistyötä.

LÄHTEET

Autti-Rämö, Ilona 2021. Kuntoutuksen vaikuttavuuden arviointi. Lääketieteellinen aikakauskirja duodecim 137(13); 1369-1374. Hakupäivä 30.11.2022. https://www.duodecimlehti.fi/duo16318.

Autti-Rämö, Ilona, Salminen, Anna-Liisa, Rajavaara, Marketta & Melkas, Susanna 2022. Kuntoutuminen. 2. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Autti-Rämö, Ilona, Mikkelsson, Marja & Lappalainen, Tiina 2022. Kuntoutumisen prosessi. Teoksessa Kuntoutuminen (toim. Ilona Autti-Rämö ym.). 2. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 53-72.

Engblom-Pelkkala, Kristiina & Joensuu, Maija 2019. Ammatillisten opettajien osaamisen kehittäminen – nykytilan kartoitusta ja tulevaisuuden ennakointia strategisella SWOT-analyysilla. Hakupäivä 29.11.2022. https://sites.tuni.fi/tamk-julkaisut/pedagogiset-ratkaisut/ammatillisten-opettajien-osaamisen-kehittaminen-nykytilan-kartoitusta-ja-tulevaisuuden-ennakointia-strategisella-swot-analyysilla/.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Porvoo: Bookwell Oy.

Hietala, Outi, Mattila-Aalto, Minna, Lehtoranta, Pirjo, Henriksson, Mikko, Saarinen, Timo & Sandelin, Iris 2014. Kolmannen ja julkisen sektorin monialainen palveluyhteistyö kuntoutuksessa (KoJu). Kuntoutussäätiön työselosteita 45. Hakupäivä 29.11.2022. https://docplayer.fi/5017092-Kolmannen-ja-julkisen-sektorin-monialainen-palveluyhteistyo-kuntoutuksessa-koju.html.

Holvikivi, Johanna, Huovinen, Jaana, Katajapuu, Niina, Kinnunen, Anu, Kiviaho-Tiippana, Arja, Kuisma, Raija, Kärkkäinen, Riitta, Leskelä, Johanna, Lähteenmäki, Marja-Leena & Lällä, Kaisa 2020. Kuntoutuksen osaamisen uudistumisen tulevaisuuden näkymiä. Metropolia ammattikorkeakoulun julkaisuja. Hakupäivä 17.11.2022. https://www.theseus.fi/handle/10024/353423.

Hujala, Anneli & Lammintakanen, Johanna 2018. Paljon sote-palveluja tarvitsevat ihmiset keskiöön. Kunnallisalan kehittämissäätiön julkaisu 12. Hakupäivä 29.11.2022. https://kaks.fi/julkaisut/paljon-sote-palveluja-tarvitsevat-ihmiset-keskioon/.

Härkäpää Kristiina, Valkonen Jukka & Järvikoski, Aila 2022. Kuntoutujan motivaatio ja sitoutuminen. Teoksessa Kuntoutuminen (toim. Ilona Autti-Rämö ym.). 2. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 74-82.

Isoherranen, Kaarina 2008. Yhteistyön uusi haaste. Moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa Isoherranen Kaarina, Rekola Leena, Nurminen Raija; oppimateriaalit 33-37. Enemmän yhdessä: moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Juvonen-Posti, Pirjo & Pensola, Tiina 2016. Kohti koordinoitua yhteistoimintaa. Ammatillisen kuntoutuksen työnjako. Hakupäivä 30.11.2022. https://www.julkari.fi/handle/10024/131690.

Juvonen-Posti, Pirjo, Lamminpää, Anne, Rajavaara, Marketta & Tötterman, Patrik 2022. Työikäisten kuntoutumisen monialainen järjestelmä. Teoksessa Kuntoutuminen (toim. Ilona Autti-Rämö ym.). 2. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 168-188.

Järvikoski, Aila, Takala, Esa-Pekka, Juvonen-Posti, Pirjo, Härkäpää, Kristiina 2018. Työkyvyn käsite ja työkykymallit kuntoutuksen tutkimuksessa ja käytännöissä. Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 13/2018. Hakupäivä 8.9.2022. http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018121050326.

Kananen, Jorma 2008. Kvantti – kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2015. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kankkunen, Päivi & Vehviläinen-Julkunen, Katri 2013. Tutkimus hoitotieteessä. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Kekoni, Taru, Mönkkönen Kaarina, Hujala Anneli, Laulainen Sanna ja Hirvonen Jukka. 2019. Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava

vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla (toim. Kaarina Mönkkönen, Taru Kekoni & Aini Pehkonen). Gaudeamus Oy (vertaisarvioitu) Hakupäivä 5.3.2022. Bookbeat.

Koivula, Ulla-Maija 2020. Tulevaisuuden ennakointia. Teoksessa Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä. (toim. Hannele Laaksonen, Heleena Laitinen ja Heikki Hiilamo). Helsinki: Sanoma Pro.

Kokkinen, Lauri, Ala-Laurinaho, Arja, Alasoini, Tuomo, Varje, Pekka, Väänänen, Ari & Toppinen-Tanner, Salla 2020. Työelämässä vaikuttaa neljä keskeistä muutosvoimaa. Teoksessa Hyvinvointia työstä 2030-luvulla. Skenaarioita suomalaisen työelämän kehityksestä (toim. Lauri Kokkinen). Tampere: PunaMusta Oy, 6-10. Hakupäivä 30.11.2022. https://www.julkari.fi/handle/10024/140712.

Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineiston hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laanterä, Sari & Saunders Hannele 2020. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten geneerinen osaaminen. Kirjallisuuskatsaus. Teoksessa: Xamk kehittää 114, Kaakkois- Suomen ammattikorkeakoulu. Hakupäivä 30.11.2022. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten geneerinen osaaminen. Kirjallisuuskatsaus - Theseus

Laitinen, Heleena, Wallin, Outi & Kilkku, Nina 2020. Asiakas palvelujärjestelmän lähtökohtana. Teoksessa Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä. (toim. Hannele Laaksonen, Heleena Laitinen ja Heikki Hiilamo). Helsinki: Sanoma Pro.

Lappalainen, Kirsi, Mattila-Holappa Pauliina, Yli-Kaitala, Kirsi, Hult, Marja & Räsänen Kimmo 2018. Pisimpään työttömänä olleet käyttävät vähiten terveyskeskuksen palveluja. Lääkärilehti 73 (42), 2421-2426c. Hakupäivä 25.1.2022. Lääkärilehti - Pisimpään työttömänä olleet käyttävät vähiten terveyskeskuksen palveluja (laakarilehti.fi).

Levesque, Jean-Frederic, Harris, Mark & Russell Grant 2013. Patient-centred access to health care: conceptualising access at the interface of health systems and populations. International Journal for Equity in Health 12 (18); 1-9. Hakupäivä 23.7.2022. https://equityhealthj.biomedcentral.com/articles/10.1186/1475-9276-12-18.

Liukko, Jyri & Kuuva, Niina 2015. Toimijoiden yhteistyö työkykyongelmien hallinnassa: ammattilaisten haastatteluihin perustuva tutkimus. Hakupäivä 25.1.2022 https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-691-218-2

Mielonen, Antti 2020. Ammatillisen kuntoutuksen organisointi, oikeus kuntoutukseen ja ja etuudet Ruotsissa, Saksassa, Alankomaissa ja Suomessa. Eläketurvakeskuksen raportteja 13/2020. Hakupäivä 12.7.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140810/ammatillisen-kuntoutuksen-organisointi-oikeus-kuntoutukseen-ja-etuuden-ruotsissa-saksassa-alankomaissa-ja-suomessa.pdf?sequence=1.

Moisanen, Kirsi & Lintula, Leila 2020. Näkökulmia digitalisaation ja robotiikan geneeriseen osaamiseen sosiaali- ja terveysalalla. Teoksessa Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten geneerinen osaaminen (toim. Sari Laanterä & Hannele Saunders). Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, 65-77. Hakupäivä 30.11.2022. https://www.theseus.fi/handle/10024/343283.

Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Norén, Anne-Marie, Bengtner, Jens, Landström, Sofia & Sjöberg, Erik 2015. Rehabilitation Coordination for Return to Work, As Extended Role for Health Professionals– Results From a Randomized Controlled Trial. 74, 1337-. Cochrane Library -tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.

Oivo, Tuija & Kerätär, Raija 2018. Osatyökykyisten reitit työllisyyteen – etuudet, palvelut, tukitoimet. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 43/2018. Helsinki. Hakupäivä 29.1.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161151/STM%20rap%2043%202018%20Osatyokykyisten%20reitit%20tyollisyyteen.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Ray, Kaija 2021. Palvelujärjestelmä osatyökykyisten näkökulmasta. Teoksessa Ilmiöitä osatyökykyisyyden ympärillä (toim. Anne Korhonen ym). Helsinki: Vates-säätiö sr, 34-41.

Remus, Lea, Grope, Marei, Lemke, Stella & Bethge, Matthias 2022. An innovative case management intervention for people at high risk of permanent work disability to improve rehabilitation coverage and coordination of health services: a randomized controlled trial (AktiFAME, DRKS00024648). BMC Health Services Research 22. Article number 342. Hakupäivä 25.8.2022. https://bmchealthservres.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12913-022-07482-9.

Saikku, Peppi & Rajavaara, Marketta & Seppälä, Ullamaija 2017. Monialainen yhteistyö paikallisessa työllisyyden hallinnassa. Integroiva kirjallisuuskatsaus. Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 7. Helsinki: Kela.

Saikku, Peppi 2018. Hallinnan rajoilla – Monialainen koordinaatio vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämisessä. Väitöskirja. Hakupäivä 29.11.2022. https://helda.helsinki.fi/handle/10138/233917.

Salminen, Anna-Liisa, Järvikoski, Aila & Härkäpää, Kristiina 2022. Teoriat, viitekehykset ja mallit kuntoutusta ohjaamassa. Teoksessa Kuntoutuminen (toim. Ilona Autti-Rämö ym.). 2. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 18-35.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Ammatillinen kuntoutus. Hakupäivä 25.8.2022. https://stm.fi/ammatillinen-kuntoutus.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2017. Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:41. Hakupäivä 29.1.2022. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160273.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Kuntoutuksen uudistaminen: Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma vuosille 2020-2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:39. Hakupäivä 26.1.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162622/STM_2020_39.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2021. Työkykyohjelma. Hakupäivä 26.1.2022 https://stm.fi/tyokykyohjelma.

Sosiaaliturvaopas 2022. Järjestöjen sosiaaliturvaopas. Kuntoutus. Hakupäivä 12.7.2022. https://sosiaaliturvaopas.fi/kuntoutus/.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2022. Lakimuutokset tuovat paremman pohjan sote-tietojen ja Kantapalvelujen hyödyntämiselle. Hakupäivä 28.11.2022. https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-

sosiaali-ja-terveysalalla/-/lakimuutokset-luovat-paremman-pohjan-sote-tietojen-ja-kanta-palvelujen-hyodyntamiselle?redirect=%2Ffi%2Fweb%2Ftiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla.

Trapp, Heli 2013. Tiivistelmä ja johtopäätöksiä. Teoksessa Tulevaisuuden asiantuntijuutta rakentamassa (toim. Anne Rouhelo & Heli Trapp). FUTUREX – Future Experts -hanke. Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahean julkaisuja B:1, 71-77. Hakupäivä 4.1.2023. https://www.utupub.fi/handle/10024/143859.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Hakupäivä 27.9.2022. Bookbeat.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turkia, Heidi 2021. Monialaisen yhteistyön ja asiakasohjauksen kehittäminen Kelan ja kuntien välillä. Toimintatutkimus perustoimeentulotuen siirrosta Kelaan. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 158. Hakupäivä 29.11.2022. https://helda.helsinki.fi/handle/10138/329549.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Hakupäivä 12.2.2022. https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk.

Työeläke 2022. Kuntoutus – reitti takaisin työelämään. Hakupäivä 12.7.2022. https://www.tyoelake.fi/elakkeet-eri-elamantilanteissa/kuntoutus-reitti-takaisin-tyoelamaan/.

Työtapaturma- ja ammattitautilaki 24.4.2015/459. Hakupäivä 26.8.2022. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150459.

Työterveyslaitos. Työkyky. Hakupäivä 13.12.2022. https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/tyokyky.

Tähtinen, Juhani, Laakkonen, Eero & Broberg, Mari 2020. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Hakupäivä 26.8.2022. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149687/Tilastollisen_aineiston_k%C3%A4sittelyn_ja_tulkinnan_perusteita_2020.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Ukkola, Ismo, Miettinen, Sari, Pulkki, Jutta, Heino, Pekka & Poikkeus, Leena 2022. Kelan kuntoutukseen ohjautuminen ja osallistuminen. Kyselytutkimus kuntoutuksen ammattilaisille. Hakupäivä 23.7.2022. https://helda.helsinki.fi/handle/10138/343373.

Valli, Raine 2015. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Valli, Raine 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Valkeinen, Heli, Anttila, Heidi & Paltamaa, Jaana 2014. Opas toimintakyvyn mittarin arviointiin TOIMIA-verkostossa (1.0). Hakupäivä 29.12.2022. https://thl.fi/documents/974257/1449823/Mittariopas_VALMIS_090614+%282%29.pdf/b53595b9-15b8-4fa3-8765-23cd9221de8f.

Viitala, Riitta 2021. Henkilöstöjohtaminen: Keskeiset käsitteet, teoriat ja trendit. 1. painos. Helsinki: Edita

Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Hakupäivä 25.8.2022. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-jamittaa_2007.pdf?sequence=1.

Vilkka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Vilkka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Vuokko, Aki, Juvonen-Posti, Pirjo & Kaukiainen, Ari 2011. Miten lääkäri arvioi työttömän toimintakykyä? Lääkärilehti 48 (6); 3659-3666. Hakupäivä 26.8.2022. https://www-laakarilehti-fi.ezp.oamk.fi:2047/tieteessa/katsausartikkeli/miten-laakari-arvioi-tyottoman-toimintakykya/.

Vuorinen, Tero 2014. Strategiakirja: 20 työkalua. 2. painos. Helsinki: Talentum.

Väänänen, Ari, Smedlund, Anssi, Törnroos, Kaisa, Kurki, Anna-Leena, Soikkanen, Antti, Panganniemi, Nina & Toppinen-Tanner, Salla 2020. Ajattelu- ja toimintatapojen muutos.

Teoksessa Hyvinvointia työstä 2030-luvulla. Skenaarioita suomalaisen työelämän kehityksestä (toim. Lauri Kokkinen). Hakupäivä 30.11.2022. Tampere: PunaMusta Oy, 11-32. https://www.julkari.fi/handle/10024/140712.

Weihrich, Heinz 1982. The TOWS Matrix – A Tool for Situational Analysis. Long Range Planning 15 (2); 54-66. Hakupäivä 25.11.2022. https://www.academia.edu/34211017/The_TOWS_Matrix_A_Tool_for_Situational_Analysis.

LIITTEET

LIITTEET

Aiempien tutkimuksien tutkimustulokset liite 1

Saatekirje tutkimuksesta liite 2

Operationalisointi liite 3

Webropol-kysely liite 4

Esimerkki teemoittelusta liite 5

AIEMPIEN TUTKIMUKSIEN TUTKIMUSTULOKSET LIITE 1

Tutkimuksen nimi	Tutkimuksen tiedot	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	Tutkimustulokset ja johtopäätökset	Keskeiset asiasanat
Toimijoiden yhteistyö työkykyongelmien hallinnassa – ammattilaisten haastatteluihin perustuva tutkimus	Ari Liukko & Niina Kuuva, Eläketurvakeskuksen raportti 2015	Tutkimuksessa tutkitaan teemahaastattelujen kautta yhteistyötä, tiedonkulkua ja vastuunjakoa työkykyongelmien parissa työskenteleviltä ammattilaisilta. Tutkimuksen tavoitteena on kuvata yhteistyön rajapintoja ja ongelmakohtia sekä esittää niihin kehittämisehdotuksia.	Haastattelujen mukaan haasteet ammatillisessa kuntoutuksessa on työntekijöiden välisessä vastuunjaossa, kuntoutuksen siirtymävaiheissa sekä yhteisessä kommunikaatiossa eli tiedonkulussa. Yhteistyön ja tiedonkulun välillä havaitaan tutkimuksessa kehittymistä aiemmasta. Kriittisenä tekijänä tutkimuksessa näyttäytyy kuntoutustarpeen ja työkyvyn arviointi. Jatkossa kehitettävää tulee olemaan toimialat ylittävä asiakasyhteistyö, vastuunjako siirtymävaiheissa, yhteydenottotapojen ja tietojärjestelmien edistäminen, epämuodollinen verkostoituminen ja lisäkouluttaminen. Yksilöllisten tukihenkilöiden määrää kuntoutujan avuksi suositellaan lisättävän.	Yhteistyö, työkykyongelmat, vastuunjako, kuntoutus, kommunikaatio
Kelan kuntoutukseen ohjautuminen	Ismo Ukkola, Sari Miettinen, Jutta Pulkki, Pekka Heino &	Tutkimuksessa arvioidaan kyselytutkimuksena, miten kelan	Sairaanhoitopiirien alueellisen katsauksen mukaan haasteita on resurssien riittävyydessä ja palveluihin pääsemisessä.	Kuntoutus, ammatillinen kuntoutus, kuntoutuspalve

Tutkimuksen nimi	Tutkimuksen tiedot	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	Tutkimustulokset ja johtopäätökset	Keskeiset asiasanat
ja osallistuminen	Leena Poikkeus, Kyselytutkimus kuntoutuksen ammattilaisille 2022	kuntoutukseen ohjautuminen ja osallistuminen toteutuu ja miten alueelliset erot näyttäytyvät. Kyselytutkimus on suunnattu ammattilaisille.	Sairaanhoitopiireissä arvioitaan asiakkaan prosessin sujuvan kohtalaisen hyvin. Muita toimivia tekijöitä olivat toimintamallien käyttö ja yhteistyön toimivuus. Alueellisesti kuntoutusprosessissa huonoiten toimi kuntoutukseen hakeutumisen vaihe. Alueellisesti on havaittavissa yhdenmukaisuuksia asiakkaan kuntoutusprosessin etenemisessä, toimintamallien vahvuuksissa ja resurssien niukkuudessa. Alueellisia eroja tutkitusta aiheesta löytyi jonkin verran. Tutkimuksen perusteella ammatilliseen kuntoutukseen hakemiseen sekä kuntoutustarpeen arviointiin ja kuntoutussuunnitelman tekemiseen pitää kiinnittää huomiota.	lut, kuntoutustutkimus, puheterapia, psykoterapia, aivoverenkiertohäiriöt, työllistäminen, saatavuus, alueelliset erot, palvelujärjestelmät, työnjako, sairaanhoitopiirit, erityisvastuualueet, kyselytutkimus, työkokeilu, työvalmennus
Kolmannen ja julkisen sektorin monialainen palveluyhteistyö	Outi Hietala, Minna Mattila-Aalto, Pirjo Lehtoranta, Mikko Henriksson,	Hankkeen tarkoituksena oli tutkia ja kehittää sosiaali- ja terveysalan kansalaisjärjestöjen paikallisten toimijoiden	Hanke on tuottanut tietoa niistä moninaisista yhdistelmistä, joissa järjestöt ja julkinen sektori tuottavat kuntoutusta yhdessä. Valtaosa järjestötoimijoista huolehti kohderyhmänsä	Yhteistyö, kolmas sektori, julkinen sektori, rahoitus, sosiaalipalvelut,

Tutkimuksen nimi	Tutkimuksen tiedot	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	Tutkimustulokset ja johtopäätökset	Keskeiset asiasanat
kuntoutuksessa	Timo Saarinen ja Iris Sandelin, Kuntoutussäätiö 2014	sekä julkisen sektorin kuntoutuksen palveluihin liittyvää yhteistyötä sekä edistää eri toimijoiden paikallisia yhteistyövalmiuksia työikäisten kuntoutuspalveluiden tuottamisessa ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Tarkoituksena oli hahmottaa sekä onnistuneen yhteistyön edellytyksiä että yhteistyön keskeisiä esteitä ja kehittää yhteistyötä.	edunvalvonnasta tuomalla esiin kuntoutustarpeita ja pyrkimällä vaikuttamaan päätöksentekoon. Sektorien välisen yhteistyön haasteina ja estävinä tekijöinä kuntien ja järjestöjen välillä osapuolet kokivat selkeiden suuntaviivojen ja strategioiden puutteen, toisaalta myös kuntoutusjärjestelmän ja lainsäädännön hajanaisuuden. Yhteistyötä edistävinä tekijöinä nähtiin avoin vuoropuhelu ja selkeiden yhteisten tavoitteiden määrittely. Hankkeessa rakennettu yhteistyön talomalli tarjoaa välineen järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyön jäsentämiseen. Yhteistyötä edistää se, että toimijat molemmilla sektoreilla hahmottavat yhteistyön kokonaisuuden sekä sen, millä yhteistyön osa-alueella milloinkin toimintaan ja mistä keskustellaan	terveyspalvelut, kuntoutus
Hallinnan rajoilla. Monialainen koordinaatio	Peppi Saikku, Väitöskirja 2018	Tutkimustehtävänä on selvittää, miten monialainen koordinaatio toteutuu	Tutkimuksen tuloksena on, että vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämisessä julkishallinnon monialaisessa	aktivointi, kuntoutuspalvelut, monialaisuus,

Tutkimuksen nimi	Tutkimuksen tiedot	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	Tutkimustulokset ja johtopäätökset	Keskeiset asiasanat
vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämisessä		vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämisessä. Tutkimus pohjautuu neljään empiiriseen artikkeliin, jotka käsittelevät työttömien ja työllisten hyvinvoinnin kokemuksia, valtion ja kuntien välistä vastuunjakoa pitkäaikaistyöttömien aktivoinnissa, työvoiman palvelukeskustoiminnan ja työttömien terveyspalvelujen toimeenpanoa sekä ammatillisen ja sosiaalisen kuntoutuksen käytäntöjä Paltamon työllisyyskokeilussa.	koordinaatiossa painottuu monisektorisuus. Tämä näkyy sektorirajat ylittävinä toimintapolitiikkoina ja yhteistyörakenteina. Monisektoriset yhteistyörakenteet tukevat myös professiorajojen ylittämistä, moniammatillisuutta. Toimijoiden väliset suhteet määrittyvät niin lainsäädännöstä ja ohjeistuksista tulevin selkein työn- ja vastuunjaon määrittelyin kuin toimijoiden välisessä kanssakäymisessä keskinäisesti sopien. Tämä näkyy monialaisessa koordinaatiossa sektorirajojen ylittämisenä mutta myös sektori- ja professiorajoista kiinni pitämisenä.	organisointi, pitkäaikaistyöttömät, työkyky, työllistyminen, työllistäminen, työvoimapolitiikka, vaikeasti työllistyvät, yhteistyö
Kohti koordinoitua yhteistoimintaa. Ammatillisen kuntoutuksen työnjako.	Pirjo Juvonen-Posti & Tiina Pensola, Työterveyslaitos 2016.	Tavoitteena oli kartoittaa ammatillisen kuntoutuksen toimivuutta sekä työllisten että vailla työsuhdetta olevien	Ammatillisen kuntoutuksen toimivuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi tarvitaan asiakkaan kuntoutustarpeesta lähtevää kuntoutuksen järjestäjien ja toteuttajien	ammatillinen kuntoutus, yhteistoiminta, selvitystyö, työllisten kuntoutus,

Tutkimuksen nimi	Tutkimuksen tiedot	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	Tutkimustulokset ja johtopäätökset	Keskeiset asiasanat
		työikäisten keskuudessa selvittämällä, millaisia muutoksia vuoden 2007 jälkeen toteutuneet lakimuutokset ovat aiheuttaneet ammatillisen kuntoutuksen työnjakoon ja kuntoutukseen pääsyyn, kuntoutuspalveluihin ja kuntoutumisen tukeen ja seurantaan. Lisäksi pohdittiin, miten ammatillisen kuntoutuksen työnjaon ylittävää yhteistyötä voitaisiin kuntoutusprosessissa lisätä.	koordinoitua ja tavoitteellista yhteistoimintaa. Meneillään olevassa kuntoutuksen uudistuksessa olisi siirryttävä entistä tavoitteellisemmin monitoimijaiseen yhteistoimintaan.	työttömien kuntoutus
Monialaisen yhteistyön ja asiakasohjauksen kehittäminen Kelan ja kuntien välillä. Toimintatutkimus	Heidi Turkia, sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 158, 2021	Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella Kelan ja Eksoten yhteistyötä ja kehittää asiakasohjausta. Tavoitteena tutkimuksella oli saada	Tutkimuksen mukaan sujuvina yhteistyömalleina pidettiin tutustumista toisen työhön, infotilaisuuksia, jalkautumista ja asiakkuusvastaavapalvelua. Monialaisen yhteistyön ja asiakasohjauksen kehittäminen edistää tutkimuksen mukaan	Monialaisuus, yhteistyö, toimeentulotuki, toimintatutkimus, sosiaalityö. kehittämisprojektit, asiakkaat,

Tutkimuksen nimi	Tutkimuksen tiedot	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	Tutkimustulokset ja johtopäätökset	Keskeiset asiasanat
perustoimeentulotuen siirrosta Kelaan.		lisätietoa Kelan ja kuntien yhteistyöhön liittyvistä asioista. Lisäksi selvitettiin yhteistyömallien toimivuutta heikommassa asemassa olevien asiakkaiden kohdalla.	toisten työn tuntemista ja arvostusta muita työntekijöitä kohtaan.	ohjaus, sosiaaliset oikeudet, sosiaalipalvelut, professiot, sairaanhoitopiirit, kunnat, Kela, Kansaneläkelaitos, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri, Eksote

SAATEKIRJE TUTKIMUKSESTA LIITE 2

Saatekirje

Osatyökykyisten työllistyminen on puhututtanut valtakunnan tasolla jo pitkään ja ratkaisuja on etsitty monella eri tavalla. Ammatillisen kuntoutuksen rooli osatyökykyisten työllistämisessä on suuri, mutta ammatilliseen kuntoutukseen ohjautumisesta ja kuntoutustarpeen arvioinnista kaivataan edelleen lisätietoja.

Tämä tutkimus on osa YAMK-opinnäytetyötä, jonka aiheena on ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisvaiheen edistäminen monialaista yhteistyötä arvioimalla. Webropol-kysely toimii pohjana kehittämistyölle, jossa selvitetään yhteistyön toimijuutta osatyökykyisten asiakkaiden parissa työskentelevien ammattilaisten keskuudessa.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Kyselyn vastaukset käsitellään opinnäytetyön tekijöiden toimesta, eikä vastauksia tulla käyttämään kuin yllä mainittuun tarkoitukseen. Kaikki kyselyn tunnistetiedot poistetaan niin, ettei saatua materiaalia voida yhdistää kyselyyn vastaajiin. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen kyselymateriaali poistetaan. Valmis opinnäytetyö on luettavissa Theseuksen sivuilta viimeistään keväällä 2023.

Kyselylomake on täytettävissä 7.11.2022 saakka.

Lisätietoja opinnäytetyöstä antavat opinnäytetyön tekijät.

Jonna Laine
o1lajo02@students.oamk.fi
Oulun ammattikorkeakoulu
Kuntoutuksen asiantuntija (YAMK)-tutkinto-ohjelma

Mari Taka-aho
o1tama00@students.oamk.fi
Oulun ammattikorkeakoulu
Kuntoutuksen asiantuntija (YAMK) -tutkinto-ohjelma

OPERATIONALISOINTI LIITE 3

Pääteema	**Käsite arkikielellä**	**Käsitteeseen liittyvät kyselylomakkeen kysymykset**
Työkyky	Työkyvyn tukeminen Oikea-aikaisuus	Miten osatyökykyisten työkykyä edistävä kuntoutustarpeen arviointi toteutuu monialaisesti? Miten ammatillisen kuntoutuksen oikea-aikaisuus tunnistetaan kuntoutustarpeen arvioinnin yhteydessä? Mitkä koet merkittävimpinä kuntoutustarpeen arviointia edistävinä tekijöinä? Mitkä koet merkittävimpinä kuntoutustarpeen arviointia estävinä tekijöinä?
Ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmä	Vastuunjako Palvelujärjestelmä Palveluprosessi	Arvioi asiantuntijoiden tehtävien- ja vastuunjakoa kuntoutustarpeen arvioinnissa Arvioi ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmää Arvioi ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisen prosessin sujuvuutta Arvioi asiantuntijoiden tehtävien- ja vastuunjakoa ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana Mitkä koet merkittävimpinä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamista edistävinä tekijöinä? Mitkä koet merkittävimpinä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamista estävinä tekijöinä?
Monialainen yhteistyö	Tiedonkulku Osaaminen Yhteistyö Yhteydenpito Ajankäyttö Resurssit	Arvioi työkykyyn liittyvän tiedonkulun toteutumista kuntoutustarpeen arvioinnissa Arvioi omaa osaamistasi kuntoutustarpeen arvioinnissa Arvioi monialaista yhteistyötä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana Arvioi yhteydenpidon sujumista yhteistyötahojen välillä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana Arvioi tiedonkulun sujumista yhteistyötahojen välillä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana Arvioi osaamisen jakamista asiantuntijoiden kesken ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana

		Arvioi ajankäytön mahdollisuuksia monialaiseen yhteistyöhön ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana Arvioi resursseja monialaiseen yhteistyöhön ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana Arvioi omaa osaamista ohjata asiakkaita ammatilliseen kuntoutukseen

OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyö

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

SAATEKIRJE

Osatyökykyisten työllistyminen on puhututtanut valtakunnan tasolla jo pitkään ja ratkaisuja on etsitty monella eri tavalla. Ammatillisen kuntoutuksen rooli osatyökykyisten työllistämisessä on suuri, mutta ammatilliseen kuntoutukseen ohjautumisesta ja kuntoutustarpeen arvioinnista kaivataan edelleen lisätietoja.

Tämä tutkimus on osa YAMK-opinnäytetyötä, jonka aiheena on ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisvaiheen edistäminen monialaista yhteistyötä arvioimalla. Webropol-kysely toimii pohjana kehittämistyölle, jossa selvitetään yhteistyön toimivuutta osatyökykyisten asiakkaiden parissa työskentelevien ammattilaisten keskuudessa.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Kyselyn vastaukset käsitellään opinnäytetyön tekijöiden toimesta, eikä vastauksia tulla käyttämään kuin yllä mainittuun tarkoitukseen. Kaikki kyselyn tunnistetiedot poistetaan niin, ettei saatua materiaalia voida yhdistää kyselyyn vastaajiin. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen kyselymateriaali poistetaan. Valmis opinnäytetyö on luettavissa Theseuksen sivuilta viimeistään keväällä 2023.

Kyselylomake on täytettävissä 7.11.2022 saakka.

Lisätietoja opinnäytetyöstä antavat opinnäytetyön tekijät.

Jonna Laine, o1lajo02@students.oamk.fi
Mari Taka-aho, o1tama00@students.oamk.fi

Oulun ammattikorkeakoulu
Kuntoutuksen asiantuntija (YAMK) -tutkinto-ohjelma

Seuraava

TAUSTATIEDOT

1. Missä työskentelet? *

- ◯ Kolmas sektori
- ◯ TE-palvelut
- ◯ Työllisyys- ja kasvupalvelut
- ◯ Oppilaitos
- ◯ Sairaanhoitopiiri
- ◯ Kela
- ◯ Joku muu, mikä? [ ]

2. Kuinka usein ohjaat asiakkaita ammatilliseen kuntoutukseen? *

- ◯ Viikoittain tai useammin
- ◯ Muutaman kerran kuukaudessa
- ◯ Kuukausittain
- ◯ Harvemmin kuin kuukausittain

3. Ketkä ovat keskeisimmät yhteistyötahosi ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen alussa? *

[ ]

KUNTOUTUSTARPEEN ARVIOINTI

Seuraavat kysymykset liittyvät kuntoutustarpeen arviointiin ennen asiakkaan ohjaamista ammatilliseen kuntoutukseen.

4. Arvioi verkostoyhteistyön toimivuutta seuraavissa väittämissä *

	1. Täysin samaa mieltä	2. Samaa mieltä	3. Ei samaa eikä eri mieltä	4. Eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Vastuunjako on selkeää asiakkaan kuntoutustarpeen arvioinnissa	○	○	○	○	○
Tiedonkulku sujuu yhteistyöverkostojen välillä asiakkaan kuntoutustarpeen arvioinnin yhteydessä	○	○	○	○	○

5. Arvioi verkostoyhteistyön toimivuutta seuraavassa väittämässä *

	1. Erittäin hyvin	2. Melko hyvin	3. Ei hyvin eikä huonosti	4. Melko huonosti	5. Erittäin huonosti
Miten osatyökykyisten työkykyä edistävä kuntoutustarpeen arviointi toteutuu monialaisesti?	○	○	○	○	○

6. Arvioi seuraavia osaamiseen liittyviä väittämiä *

	1. Erittäin hyvin	2. Melko hyvin	3. Ei hyvin eikä huonosti	4. Melko huonosti	5. Erittäin huonosti
Ammatillisen kuntoutuksen oikea-aikaisuus tunnistetaan kuntoutustarpeen arvioinnin yhteydessä	○	○	○	○	○
Osaan havaita asiakkaan ammatillisen kuntoutuksen kuntoutustarpeen	○	○	○	○	○

7. Mitkä koet merkittävimpinä ammatillisen kuntoutuksen kuntoutustarpeen arviointia edistävinä tekijöinä? *

Valitse kolme (3) merkittävintä

- [ ] Vastuunjako
- [ ] Tiedonkulku
- [ ] Yhteistyö
- [ ] Oikea-aikaisuuden varmistaminen
- [ ] Oma osaaminen
- [ ] Joku muu, mikä?

Valitse enintään 3 vaihtoehtoa
Valitut vaihtoehdot: 0

8. Mitkä koet merkittävimpinä ammatillisen kuntoutuksen kuntoutustarpeen arviointia estävinä tekijöinä? *

Valitse kolme (3) merkittävintä

- [ ] Vastuunjako
- [ ] Tiedonkulku
- [ ] Yhteistyö
- [ ] Oikea-aikaisuuden varmistaminen
- [ ] Oma osaaminen
- [ ] Joku muu, mikä?

Valitse enintään 3 vaihtoehtoa
Valitut vaihtoehdot: 0

AMMATILLISEEN KUNTOUTUKSEEN HAKEUTUMINEN

Seuraavat kysymykset liittyvät ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisvaiheen yhteistyöhön.

9. Arvioi ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen yhteistyötä seuraavissa väittämissä *

	1. Täysin samaa mieltä	2. Samaa mieltä	3. Ei eri eikä samaa mieltä	4. Eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Monialainen yhteistyö on sujuvaa ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana	○	○	○	○	○
Tehtävien- ja vastuunjako on selkeää ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana	○	○	○	○	○
Yhteydenpito on sujuvaa ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana	○	○	○	○	○
Tiedonkulku on sujuvaa ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana	○	○	○	○	○
Osaamisen jakaminen asiantuntijoiden kesken on sujuvaa ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana	○	○	○	○	○

10. Arvioi ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen mahdollisuuksia seuraavissa väittämissä *

	1. Täysin samaa mieltä	2. Samaa mieltä	3. Ei samaa eikä eri mieltä	4. Eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Minulla on riittävästi aikaa ohjata asiakkaita ammatilliseen kuntoutukseen	○	○	○	○	○
Minulla on riittävästi resursseja monialaiseen yhteistyöhön ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamisen aikana	○	○	○	○	○
Minulla on riittävästi osaamista ohjata asiakkaita ammatilliseen kuntoutukseen	○	○	○	○	○

11. Arvioi ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmää seuraavissa väittämissä *

	1. Täysin samaa mieltä	2. Samaa mieltä	3. Ei samaa eikä eri mieltä	4. Eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Ammatillisen kuntoutuksen palvelujärjestelmä on selkeä	○	○	○	○	○
Ammatillisen kuntoutuksen hakeutumisvaiheen prosessi on selkeä	○	○	○	○	○

12. Mitkä koet merkittävimpinä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamista edistävinä tekijöinä? *

Valitse kolme (3) merkittävintä

- [ ] Yhteistyö
- [ ] Ajankäyttö
- [ ] Yhteydenpito
- [ ] Tiedonkulku
- [ ] Tehtävien- ja vastuunjako
- [ ] Resurssit
- [ ] Oma osaaminen
- [ ] Osaamisen jakaminen
- [ ] Joku muu, mikä?

Valitse enintään 3 vaihtoehtoa
Valitut vaihtoehdot: 0

13. Mitkä koet merkittävimpinä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaamista estävinä tekijöinä? *

Valitse kolme (3) merkittävintä

- [ ] Yhteistyö
- [ ] Ajankäyttö
- [ ] Yhteydenpito
- [ ] Tiedonkulku
- [ ] Tehtävien- ja vastuunjako
- [ ] Resurssit
- [ ] Oma osaaminen
- [ ] Osaamisen jakaminen
- [ ] Joku muu, mikä?

Valitse enintään 3 vaihtoehtoa
Valitut vaihtoehdot: 0

AVOIMET KYSYMYKSET

14. Mitä kehittämisideoita tai toiveita sinulla on kuntoutustarpeen arvioinnin aikaiseen yhteistyöhön?

15. Miten yhteistyötä tulisi kehittää ammatillisen kuntoutuksen palveluihin hakeutumisen vaiheessa?

Edellinen Lähetä

ESIMERKKI TEEMOITTELUSTA LIITE 5

Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä luokka
Yhteydenpito verkkovälitteisesti Tietojärjestelmien yhtenäistäminen	Digitaaliset alustat	Yhteistyön kehittäminen	Miten yhteistyötä tulisi kehittää ammatillisen kuntoutuksen palveluihin hakeutumisen vaiheessa?
Yhteydenpitotapojen ja -välineiden selkeys Oikea-aikaisuuden varmistaminen ja yhteydenpito verkoston kanssa	Yhteydenpito		
Tiedon kulkeminen eri tahojen välillä Yhteistyön, tiedonkulun ja vastuunjaon kehittäminen	Tiedonkulku		
Yhteinen suunnittelu	Suunnitelmallisuus		